

110/2003. (X. 21.) FVM rendelet

az erdészeti szaporítóanyagokról

A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény 30. §-a (2) bekezdésének e) pontjában, valamint az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 106. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A rendelet célja és alkalmazási köre

1. § (1) Az erdőgazdálkodásban olyan szaporítóanyagot kell felhasználni, amely lehetővé teszi a környezethez jól alkalmazkodott, genetikailag változatos erdei ökoszisztémák kialakulását, a természeti rendszerek és a biológiai fajok, taxonok evolúciós képességének megőrzését, és amelytől egyúttal az erdők élőfakészletének növelése, a faanyag minőségének javulása, illetve az erdők környezetre gyakorolt jótékony hatásának megőrzése és javítása kellő biztonsággal elvárható.

(2) Természetközeli erdők esetében az adott ökológiai feltételekhez jól alkalmazkodott, genetikailag kielégítően sokszínű és mikroevolúciós képességű, valamint a fatermesztés céljainak is megfelelő mennyiségi és minőségi tulajdonságokat felmutató származások származásazonosított minősített szaporítóanyagának alkalmazását kell elősegíteni. Faültetvények esetében nagy hozamú és ökológiailag kielégítően stabil fajták fajtaazonos és fajtatiszta szaporítóanyagát kell felhasználni.

(3) A rendelet hatálya kiterjed:

a) az 1. számú mellékletben foglalt erdészeti fajok és fajtáik szaporítóanyagára, a szaporítóanyag begyűjtésére, előállítására, nevelésére, készletezésére, forgalomba hozatalára és felhasználására,

b) a szaporítóanyagok előállítását, begyűjtését, nevelését, készletezését és forgalomba hozatalát közvetve vagy közvetlenül szolgáló létesítményekre, növényállományokra,

c) azon természetes személyekre, jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra (a továbbiakban együtt: szervezetek), amelyek erdészeti szaporítóanyag-előállításával, begyűjtésével, nevelésével, készletezésével, forgalomba hozatalával és felhasználásával foglalkoznak,

d) a szaporítóanyag minősítő rendszert működtető és ellenőrző Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézetre (a továbbiakban: minősítő intézet).

Fogalommeghatározások

2. § E rendelet alkalmazásában

1. *erdészeti szaporítóanyag*: az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridjeik, fajtáik erdészeti célú növények előállítását szolgáló vetőmagja, vegetatív szaporító alapanyaga, és az ezekből nevelt ültetési anyagok, amelyek megfelelnek a minősítés követelményeinek,

2. *szaporító alapanyag*: növény előállítására szolgáló vetőmag, illetve állomány alól kiemelt csemete vagy növényi rész,

3. *szaporítóanyag kategóriák*: a szaporítóanyagoknak az OECD és EU erdészeti szaporítóanyag rendszerek származási és vizsgálati követelményei alapján kialakított csoportjai (származásazonosított, kiválasztott, kiemelt, vizsgált), amelyek megfelelnek a 7. §-ban részletezett követelményeknek,

4. *származási körzet*: kielégítően egységes ökológiai adottságokkal rendelkező, földrajzilag körülhatárolható olyan terület vagy területek csoportja, amelyen belül egy faj vagy alfaj populációi azonos külső megjelenési vagy genetikai bélyegekkal rendelkeznek,

5. *származás*: az a földrajzi hely, ahol az adott faállomány vagy faegyed megtalálható,

6. *eredet*: az a hely, ahol egy faállomány vagy populáció őshonosan tenyészik, vagy ahonnan egy nem őshonos faállomány eredetileg származik,

7. *szaporítóanyag-forrás*: szaporítóanyag begyűjtését vagy előállítását szolgáló természetes maggyűjtési egység (erdőállomány, facsoport, faegyed) vagy törzsültetvény,

8. *állomány*: kielégítően egységes fenotípusú és megfelelő nagyságú faállomány (populáció), amely más faállományoktól egyértelműen elhatárolható,

9. *természetes előfordulás*: a magtermelő (begyűjtő) állomány vagy szaporítóanyag-forrás természetes előfordulása, ha folyamatosan, több generációra visszatekintve természetesen újult fel, illetve, ha a saját maga vagy a vele közvetlenül szomszédos természetes előfordulás állományok szaporítóanyagával mesterségesen erdősített,

10. *őshonosság*: a magtermelő (begyűjtő) állomány vagy szaporítóanyag-forrás őshonos, ha természetes előfordulása vagy ha azonos származási körzetben gyűjtött magból nevelt csemetével mesterségesen erdősített,

11. *erdészeti törzsültetvény*: a magtermelő állomány, a magtermesztő ültetvény, valamint az anyatelep,

12. *magtermelő állomány*: elsődlegesen magtermesztési célú, megfelelő nagyságú, szükséges mértékig a nemkívánatos beporzástól izolált, vetőmagot termő faállomány, amely a hasonló ökológiai viszonyok között tenyésző más faállományokhoz képest kedvezőbb külső képet vagy igazolt genetikai fölényt mutat, és területileg elhatárolható,

13. *magtermesztő ültetvény*: ismert származású klónokból vagy magoncokból, meghatározott arányban, egyedenként azonosítható módon, elsődlegesen magtermesztés céljára létesített, a nemkívánatos idegen beporzástól megfelelően izolált, az önbeporzás valószínűségének mérséklése érdekében kialakított elrendezésű és méretű ültetvény,

14. *anyatelep*: vegetatív szaporító alapanyag termelése céljából létesített ültetvény,

15. **központi anyatelep:** a törzsanyatelep szuperelit szaporítóanyagából létesített, elsősorban üzemi anyatelek létesítésére szolgáló elit fokozatú szaporító alapanyagot termő anyatelep,
16. **üzemi anyatelep:** a központi anyatelep elit fokozatú szaporítóanyagából létesített, certifikált fokozatú, erdősítési célú ültetési anyag előállításához szükséges szaporító alapanyagot termő anyatelep,
17. **szaporítóanyag-előállítás:** a szaporítóanyag gyűjtésének, előállításának, tárolásának, szaporításának, felkészítésének és feldolgozásának minden formája, az ültetési anyag termesztéséig és reklámozásáig bezárólag,
18. **erdőgazdálkodó:** az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 13. §-ának (1) bekezdése szerinti erdőtulajdonos vagy az erdőgazdálkodási tevékenységet folytató jogszerű használó,
19. **erdészeti csemetekert:** erdészeti szaporítóanyag-előállítására, nevelésére, tárolására szolgáló, a minősítő intézet által engedélyezett és bejegyzett terület (faiskola), a rajta lévő létesítményekkel és növényállománnyal,
20. **bejegyzett magbegyűjtőhely:** a minősítő intézet által bejegyzett, átmeneti magtárolásra alkalmas hely, ahol a begyűjtött mag, makk felvásárlása, átvétele, készletezése, feldolgozása történik,
21. **import:** harmadik országból az Európai Unióba végzett beszállítás,
22. **export:** az Európai Unióból egy harmadik országba végzett kiszállítás,
23. **átzállítás:** az Európai Unió tagállamai közötti szaporítóanyag szállítás,
24. **szaporítóanyag választék:** valamely szaporítóanyag azon tulajdonsága, amelyet a nevelési technológia és a kor jellemez (például 2 éves alávágott magágyi csemete),
25. **zárlat alatti termesztés:** Magyarországon szakmai előírás szerint fel nem használható külföldről származó szaporítóanyag-előállítása külföldi értékesítés céljára a minősítő intézet külön engedélye alapján, zárlat alatt; a szaporítóanyagot teljes egészében ki, illetve át kell szállítani, vagy meg kell semmisíteni,
26. **származási igazolvány:** a forgalomba hozható szaporítóanyag klón- vagy származásazonosságát, kategóriáját igazoló okirat,
27. **kitermesztés:** erdészeti szaporítóanyag minták fajtaazonosságának, életképességének, teljesítőképességének összehasonlító vizsgálata a kibocsátó törzsültetvény bírálata, minősítése érdekében,
28. **törzskönyvi előjegyzés:** az elszaporítás kiinduló anyagának vagy törzsültetvénynek előzetes nyilvántartásba vétele,
29. **törzskönyvvezés:** az elszaporítás kiinduló anyagának vagy törzsültetvénynek közhiteľű nyilvántartásba vétele,
30. **törzsültetvénné minősítés:** újonnan létesített vagy kijelölt törzsültetvény továbbeszaporításra (szaporítóanyag kibocsátásra) alkalmas voltának hivatalos tanúsítása,
31. **törzsültetvény szemle:** a továbbeszaporításra való alkalmasság meghatározott időközönkénti hivatalos ellenőrzése,
32. **törzsültetvény zárolás:** a továbbeszaporításból való átmeneti vagy végleges kizárás,
33. **genotípus:** az egyed génjeiben tárolt genetikai információk összessége,
34. **fenotípus:** az egyed megjelenési formája, amelyet a genotípus és a környezet határoz meg,
35. **populáció:** egyazon fajhoz tartozó, azonos területet egy időben benépesítő, egymással potenciálisan szaporodási közösséget alkotó egyedek összessége,
36. **fajta genetikai jellege:** a fajtát alkotó genotípusok száma és az erdősítésre felhasználható szaporítóanyag-előállításának módja (generatív, vegetatív) alapján jellemezhető fajtatulajdonság,
37. **klóncsoport:** klónok rögzített arányú együttese, amelyek közösen alkotnak fajtát, és amelyek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a klón-komponensenként megadott összetétel (arány) szerint összekevert vegetatív ültetési anyag,
38. **klónösszeállítás:** ismert és ellenőrzött tulajdonságú klónok (általában törzsfákról származó oltványok) meghatározott összetételű és rögzített arányú együttese, amelynek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a klónösszeállítás szabad vagy ellenőrzött beporzású magja, illetve az abból nevelt csemete,
39. **magonc-összeállítás:** ismert származású (általában szelektált törzsfák magjából nevelt) magcsemetével azonosítható módon, rögzített elrendezés szerint létesített olyan növényállomány, amelynek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a magonc-összeállítás szabad vagy ellenőrzött beporzású magja, illetve az abból nevelt csemete,
40. **testvérvonalak szülei:** olyan különleges magtermesztő ültetvény, amelyben az ellenőrzött vagy szabadbeporzású vetőmag-előállítás során csak egy meghatározott nőnemű egyedeket használnak anyaként, egy meghatározott apa (teljes testvérek módszer), illetve több meghatározott vagy meghatározatlan apa (féltestvérek módszer) pollenjének felhasználásával,
41. **klónkeverék:** nagyobb számú, ismert származású, de egyenként nem azonosított, generatív úton előállított egyed korlátozott számú vegetatív elszaporításával keletkezett növényanyag,
42. **fajtabírálat:** egyes fajtatulajdonságok helyszíni becslése, illetve bonitálása szakértői bizottság segítségével,
43. **törzsfá:** erdészeti nemesítés céljára kiválasztott és törzskönyvvezett faegyed,
44. **klónvizsgálat:** olyan nemesítési eljárás, amelynek során a kísérletbe vont növényanyagot vegetatív módon szaporítva tanulmányozzák,
45. **utódvizsgálat:** olyan nemesítési eljárás, amelynek célja egy meghatározott egyed (klón, törzsfá) genetikai értékének meghatározása ivaros úton keletkezett utódainak kísérleti összehasonlításával,
46. **származásvizsgálat:** olyan nemesítési eljárás, amely az egyes származások kísérleti összehasonlításával a faj elterjedésén belüli genetikai változatosság kutatását célozza a termesztési céloknak leginkább megfelelő származások kiválasztása érdekében,
47. **genetikai gyérités:** magtermesztő ültetvényben végrehajtott olyan törzsszámcsökkentés, amelynek célja az ültetvényben előállított vetőmag termesztési értékének javítása az ültetvényben elhelyezett klónok, illetve utódnemzedékek (családok) előzetes genetikai értékelése alapján,
48. **erdei génrezervátum:** az erdészeti genetikai erőforrásokat hosszú távon, eredeti élőhelyen megőrző erdőállomány, amelynek célja a génekészlet minél teljesebb körű megőrzése, a genetikai sokféleség fenntartása, a természetes rekombináció lehetőségének megteremtése és a begyűjtött magból olyan utóállományok létrejöttének elősegítése, amelyek evolúciós képességüket megtartva a változó környezeti feltételekhez várhatóan jobban alkalmazkodnak,
49. **gényűjtemény:** szelektált növényanyag (klónok, törzsfák, klónfajták, utódnemzedékek stb.) megőrzésére, nemesítési megfigyelések céljára és szuperelit szaporítóanyag kibocsátására alkalmas gyűjtemény (növényállomány),
50. **törzsállomány:** fa alakú formában fenntartott gényűjtemény,
51. **törzsanyatelep:** évente visszavágott, juvenilis állapotban tartott klóngyűjtemény.

3. § (1) Az 1. §-ban meghatározott követelmények teljesítése érdekében az erdészeti szaporítóanyagok begyűjtése, előállítása, nevelése, készletezése, forgalomba hozatala és felhasználása Magyarországon állami ellenőrzés alatt áll.

(2) A szaporítóanyag minősítési rendszert olyan módon kell kialakítani és működtetni, hogy lehetővé tegye a mesterséges erdősítéssel létesített erdőkről rendelkezésre álló genetikai információknak (fajta, származás) az erdőtervben való rögzítését.

4. § (1) A minősítő intézet a szaporítóanyag minősítési rendszer alkalmazása során együttműködik az Állami Erdészeti Szolgálattal (a továbbiakban: erdészeti hatóság), az erdészeti tudomány és oktatás intézményeivel, védett természeti területen lévő erdő vagy védett faj esetén a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal, az erdőgazdálkodók és szaporítóanyag előállítók szakmai és érdekvédelmi szervezeteivel, az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanáccsal.

(2) A minősítő intézet jogosult egyes különleges szakmai célfeladatok esetében erdészeti genetikai ismerettel, illetve egyéb megfelelő szakismerettel rendelkező természetes személyek és szervezetek közreműködését igénybe venni.

II. Fejezet

A SZAPORÍTÓANYAGOK ELŐÁLLÍTÁSA, MINŐSÍTÉSE, FORGALOMBA HOZATALA

Származási körzetek elhatárolása

5. § (1) A Magyarország területén származásigazolásra kötelezett fafajok, illetve fafajcsoportok fafajonként, illetve fajcsoportonként kialakított származási körzeteinek térképeit és kódlistáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

(2) A 2. számú mellékletben fel nem sorolt fajok esetében Magyarország egész területe egy származási körzetnek minősül.

6. § (1) A forgalomba hozatal céljára szánt kiválasztott, kiemelt és vizsgált kategóriájú erdészeti szaporítóanyagot kibocsátó szaporítóanyag-források engedélykötelesek. A származásazonosított szaporítóanyag-forrásokat (begyűjtő állományokat) a minősítő intézetnek be kell jelenteni.

(2) Az engedélyről az erdőgazdálkodó kérvényére, közérdek esetén az illetékes szakhatóságok kezdeményezése alapján a minősítő intézet dönt. Engedélyezési egységként egy szaporítóanyag-forrás, magtermelő állomány, magtermesztő ültetvény, illetve klón vagy klónkeverék engedélyezhető.

(3) Az engedély megkérésénél fel kell tüntetni az engedélyezési egység földrajzi és közigazgatási azonosítóit, tengerszint feletti magasságát és területét. Közigazgatási azonosító a községhatár, tag, erdőrészlet, ezek hiányában a helyrajzi szám.

(4) Legfeljebb tízéves időszakra előzetesen engedélyezhető a vizsgált szaporítóanyagok előállítására szolgáló szaporítóanyag-forrás, ha a 3. és 4. számú mellékletben részletezett genetikai értékelés vagy összehasonlító vizsgálatok előzetes eredményeiből feltételezhető, hogy a szaporítóanyag-forrás a vizsgálatok befejezésekor meg fog felelni az engedélyezésre vonatkozóan e rendeletben foglalt előírásoknak.

Szaporítóanyag kategóriák

7. § (1) Az erdészeti szaporítóanyagot kategóriába sorolással kell minősíteni (certifikálni) a kibocsátó szaporítóanyag-forrásról rendelkezésre álló ismeretek és az előre jelezhető természetési érték alapján.

(2) Azonosított származású kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) vetőmagját igazoltan valamely, az 5. § szerinti származási körzetben, a gyűjtési hely 6. § (3) bekezdése szerinti azonosítóinak megadásával gyűjtötték be,

b) az állomány őshonos, nem őshonos, vagy honosított ismeretlen származását feljegyezték,

c) termelését a minősítő intézet ellenőrzése mellett végezték.

(3) Kiválasztott kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan külső megjelenés alapján végzett tömegszelekcióval kiválasztott állományból gyűjtötték be, amely megfelel az 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b) a szaporítóanyag-forrás a minősítő intézet által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c) a szaporítóanyag-forrás származási körzetét és eredetét a minősítő intézet feljegyezte,

d) termelését a minősítő intézet ellenőrzése mellett végezték.

(4) Kiemelt kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan külső megjelenés alapján végzett egyedszelekcióval kiválasztott szaporítóanyag-forrásból gyűjtötték be, vagy termelték meg, amely megfelel az 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b) a szaporítóanyag-forrás a minősítő intézet által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c) termelését a minősítő intézet ellenőrzése mellett végezték.

(5) Vizsgált kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan szaporítóanyag-forrásból gyűjtötték be vagy állították elő, amely megfelel a 3. és 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b) a szaporítóanyag-forrás a minősítő intézet által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c) a szaporítóanyag-forrás genetikailag meghatározott többtelehasznossága az 4. számú melléklet szerinti módszertani összehasonlító kísérletekkel bizonyított, továbbá a kísérletek eredményeit a minősítő intézet a 3. számú melléklet követelményei szerint elismerte és feljegyezte,

d) termelését a minősítő intézet ellenőrzése mellett végezték.

A fajtahasználat és szaporítóanyag forgalomba hozatal feltételei

8. § (1) Erdészeti szaporítóanyag csak akkor forgalmazható, ha azonosított származású, kiválasztott, kiemelt vagy vizsgált kategóriába minősíthető és a szaporítóanyag-forrása szerepel a (7) bekezdés szerinti nemzeti jegyzéken vagy az Európai Unió közös szaporítóanyag-forrás jegyzékében. Akác (*Robinia pseudoacacia*) és erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) fajokból csak kiválasztott, kiemelt vagy vizsgált, nemesnyár (*Populus cv.*) és nemesfűz (*Salix cv.*) fajták vegetatív szaporítóanyaga esetében csak vizsgált kategóriájú szaporítóanyag állítható elő, hozható forgalomba és használható fel.

(2) Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok vetőmagja csak úgy forgalmazható, ha a 6. számú melléklet A) része szerinti, a vetőmag tulajdonságaira vonatkozó követelményeknek eleget tesz.

(3) Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridek vegetatív szaporító alapanyaga és ültetési anyaga csak akkor forgalmazható, ha eleget tesz a 6. számú melléklet B) részében, a Populus és Salix fajok esetében ezen felül a C) részében előírt, a vegetatív szaporító alapanyagok és ültetési anyagok küllemi tulajdonságaira vonatkozó követelményeknek.

(4) Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridek ültetési anyaga csak akkor forgalmazható, ha eleget tesz a 6. számú melléklet D) része, mediterrán éghajlatú régiók számára forgalmazott ültetési anyagok esetén az E) része szerinti, az ültetési anyagok küllemi tulajdonságaira vonatkozó követelményeinek.

(5) A minősítő intézet kérelem esetén az (1) bekezdésben foglaltak alól kivételt tehet

a) kísérleti, tudományos, oktatási vagy nemesítési célú szaporítóanyag,

b) kiállítási vagy bemutató célú szaporítóanyag,

c) az őshonos fajok génállományának megőrzésére és elszaporítására létesített, a minősítő intézet által nyilvántartott, a genetikai sokszínűség megőrzését célzó természetvédelmi célú növényállományok szaporítóanyaga tekintetében.

(6) A minősítő intézet hiányhelyzetben meghatározott fajok, engedélyezési egységek és szaporítóanyag kategóriák esetében csökkentett követelményszintű szaporítóanyag használatát is engedélyezheti, úgy, hogy az 1. §-ban meghatározott célok ne sérüljenek. Az engedélyekben a minősítő intézet feltételeket és határidőket írhat elő. A minősítő intézet által meghatározott feltételeket és határidőket a szaporítóanyag forgalmazója köteles közölni minden átvevővel. A szaporítóanyagot ez esetben a kérelmező és az átvevő csak az előírt módon használhatja fel.

(7) A minősítő intézet Nemzeti szaporítóanyag-forrás jegyzéket állít össze a jóváhagyott szaporítóanyag-források engedélyezési egységeiről. A jegyzéket az erdészeti szaporítóanyagok alapanyagairól készült nemzeti jegyzékek formátumának tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 2002/1597/EK rendelete szerint kell elkészíteni.

(8) Genetikailag módosított erdészeti szaporítóanyaggal kapcsolatos géntechnológiai tevékenységet - így a szervezetek géntechnológiával való módosítását, a géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek zárt rendszerben történő felhasználását, a környezetbe való kibocsátását és a forgalomba hozatalát, illetve az országba történő behozatalát, külföldre történő kivitelét, valamint szállítását - a vonatkozó külön jogszabályok előírásai alapján lehet végezni. A részben vagy egészben géntechnológiával módosított szervezetekből álló erdészeti szaporítóanyagot e feltétel teljesülése esetén csak akkor lehet forgalmazni, ha a vizsgált kategóriába tartozik, és megfelel a 3. és 4. számú mellékletben foglaltaknak.

Géngyűjtemények, nemesítői törzsállományok

9. § (1) Az erdei fajok genetikai sokféleségének megtartása, genetikai készletének megőrzése és hasznosítása, a nemesítési kiinduló anyagok megőrzése, fenntartása és megfigyelése, továbbá a fajták szuperelit kiindulási anyagának kibocsátása érdekében az erdőgazdálkodó génrezervátumot, a minősítő intézetnél bejegyzett szervezet géngyűjteményt létesíthet és tarthat fenn.

(2) A géngyűjtemény létesítésénél és fenntartásánál az egyes tételeket azonosíthatóan kell nyilvántartani. A génrezervátumok kijelöléséről, fenntartásáról, kezeléséről külön jogszabály rendelkezik.

(3) Az erdészeti fajta fajtafenntartója köteles a fajta kiinduló anyagát képező egyedeket kijelölni, és ezek szuperelit szaporítóanyagából az 5. számú melléklet előírásainak megfelelő központi törzstültetvényt létesíteni, és egyidejűleg a növényállományokat a minősítő intézetnek törzskönyvezésre bejelenteni.

(4) A minősítő intézet a géngyűjteményeket a nemesítő bejelentése alapján nyilvántartja és évente szemlézi, szuperelit szaporítóanyagot kibocsátó növényállomány esetében törzskönyvezi.

(5) Csak a bejelentett, nyilvántartott, illetve a törzskönyvezett géngyűjtemények részesíthetők támogatásban.

Törzstültetvények elfogadása, szaporítási fokozatok

10. § (1) Kiválasztott, kiemelt és vizsgált szaporítóanyag csak elsődlegesen szaporítóanyag-előállítás céljára létesített vagy kijelölt, a minősítő intézet által elfogadott növényállományról - törzstültetvényből - állítható elő, gyűjthető be, hozható forgalomba, illetve használható fel.

(2) A rendelet alkalmazásában erdészeti törzstültetvénynek minősül

a) az anyatelep vegetatív szaporítóanyag-előállítására,

b) a magtermesztő ültetvény generatív szaporítóanyag-előállítására, valamint

c) a magtermelő állomány generatív szaporítóanyag-előállítására.

(3) Törzstültetvény akkor fogadható el hivatalosan kiválasztott, kiemelt, illetve vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmasnak, ha

a) utódaitól elvárható az 1. §-ban előírt feltételek teljesítése,

b) kiválasztott és kiemelt kategória esetében külső megjelenése alapján továbbtermesztésre alkalmasnak ígérkezik,

c) vizsgált kategória esetében a genetikailag meghatározott javított termesztési értéke (többlehasznosság) összehasonlító kísérletekben és vizsgálatokban bizonyított.

(4) Az elfogadás kategória, törzstültetvénytípus, szaporítási fokozat és fajta szerinti részletes szakmai követelményrendszerét és a vizsgálatok módszertanát a 3-5. számú mellékletek tartalmazzák.

(5) A kibocsátott szaporítóanyag szaporítási fokozata alapján

a) a vegetatív szaporítóanyagot termő törzstültetvényeket

1. szuperelit fokozatú szaporítóanyagot termő törzsanyatelepnek, illetve törzsállományak,

2. elit fokozatú szaporítóanyagot termő központi anyatelepnek,

3. certifikált fokozatú szaporítóanyagot termő üzemi anyatelepnek;

b) a generatív szaporítóanyagot termő törzstültetvényeket elit fokozatú vetőmagot termő magtermesztő ültetvénynek, illetve magtermelő állományak lehet minősíteni.

(6) Olyan törzsültetvényt, amely részben vagy teljes egészében genetikailag módosított szervezetekből álló kiindulóanyagból létesülne, csak abban az esetben lehet engedélyezni, ha az emberi, állati és növényi környezetre való kedvezőtlen hatásoktól való mentesség a 8. § (8) bekezdése szerinti külön jogszabályok alapján végzett eljárások és vizsgálatok alapján egyértelműen bizonyított. A törzsültetvény létesítés csak a külön rendelet alapján kiadott engedély és a vizsgált kategóriának való megfelelés alapján kezdhető meg.

Törzsültetvények létesítése, fenntartása, minősítése és megszüntetése

- 11. § (1)** Törzsültetvényt létesíthet és tarthat fenn minden olyan szervezet, amely
- anyatelep és magtermesztő ültetvény esetében csemetekerti engedéllyel,
 - magtermelő állomány esetén az 5. számú mellékletben meghatározott követelményeknek megfelelő erdőállománnyal rendelkezik.
- (2) Központi anyatelepet és magtermesztő ültetvényt nemesítői törzsállomány vagy törzsanyatelep szuperelit fokozatú szaporítóanyagából, üzemi anyatelepet központi anyatelep elit fokozatú szaporítóanyagából kell létesíteni.
- (3) Törzsültetvény létesítését a 20. § (6) bekezdése szerinti határidőig írásban be kell jelenteni a minősítő intézetnek, erdészeti fajta központi törzsültetvényének létesítéséhez a fajtafenntartó hozzájárulása is szükséges.
- (4) A létesítendő anyatelepről erdészeti csemetekert üzemeltetésére jogosító szakképesítéssel rendelkező személlyel kiviteli tervet kell készíttetni. A (2) bekezdés szerint igényelt fémzárolt szaporítóanyagot a 20. § (6) bekezdésében meghatározott határidőig kell írásban igényelni a megjelölt központi törzsültetvény fenntartójánál. Magtermesztő ültetvény kiviteli tervét erdészeti nemesítői ismeretekkel rendelkező szakértővel kell készíttetni vagy véleményeztetni, aki felel a szakszerű kivitelezésért is.
- (5) A kiviteli terv tartalmi előírásait, az anyatelep és a magtermesztő ültetvény létesítésének, illetve a magtermelő állomány kijelölésének szakmai követelményrendszerét az 5. számú melléklet tartalmazza.
- (6) Anyatelep és magtermesztő ültetvény kiviteli tervét a minősítő intézet szakmailag felülvizsgálja, és létesítését abban az esetben engedélyezi, ha megfelel az 5. számú melléklet előírásainak. Anyatelep létesítését a minősítő intézet a beküldött kiviteli terv alapján nyilvántartásba veszi.
- (7) Az eltelepített törzsültetvényeket a minősítő intézet a beküldött kiviteli terv alapján előzetes nyilvántartásba veszi. Ha a törzsültetvény a jóváhagyott kiviteli terv alapján szakmailag megfelelő módon létesült, a benne található klónok, családok, fajták azonosíthatók, továbbá kora és fejlődési állapota alapján továbbzaporításra való alkalmassága megállapítható, a minősítő intézet törzsültetvénné nyilvánítja, és törzslapot állít ki róla.
- (8) A törzsültetvények továbbzaporításra való alkalmasságát (fajtatisztaságát, egészségi állapotát, életerejét) a minősítő intézet évenkénti (magtermelő állományok esetében időarányos) szemlével ellenőrzi. Anyatelepek esetében az ellenőrzés kitermesztéssel is kiegészíthető. Az ellenőrzés tényéről és eredményéről a minősítő intézet szemlejegyzőkönyvet állít ki.
- (9) Ha a szemle alapján a törzsültetvény továbbzaporításra alkalmatlan, ideiglenesen vagy véglegesen zár alá kerül. A zárolás ismételt szemle után feloldható, ha a kiváltó okot megszüntették. Továbbzaporításra való végleges alkalmatlanság (a fajtatisztaságban, egészségi állapotban, életerőben bekövetkezett lényeges és helyrehozhatatlan leromlás) esetén a minősítő intézet a törzsültetvényt a továbbzaporításból kizárja, és törli a törzskönyvből.
- 12. § (1)** A törzsültetvényeket olyan kultúrállapotban kell tartani, hogy termőképességük, életerejük, növény-egészségügyi állapotuk a fajra, fajtára jellemző szakmai kívánalmaknak megfeleljen.
- (2) A törzsültetvények fenntartása során a fajtaidegen, beteg, sérült, leromlott életképességű egyedeket el kell távolítani.
- (3) Törzsültetvény megszüntetésének szándékát és tényét írásban kell bejelenteni a minősítő intézetnek. Állami támogatásból létesített vagy fenntartott törzsültetvény és magtermelő állomány megszüntetéséhez a minősítő intézet engedélye szükséges. A magtermelő állomány megszüntetéséhez az erdészeti hatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges.
- (4) Magtermelő állomány törzsültetvényként megszüntethető,
- ha az állomány egészségi állapota, kora ezt szükségessé teszi,
 - az állomány természetes felújítása esetén,
 - az erdőgazdálkodó kérelmére, ha a terület fenntartását nem tudja ellátni.
- (5) A törzsültetvényekről a minősítő intézet - a változások folyamatos követésével - számítógépes nyilvántartást vezet, amelyet rendszeresen közzétesz.

A szaporítóanyag-tételek elkülönítése, megjelölése

- 13. § (1)** A szaporítóanyagot a szaporítás előállítás, nevelés, tárolás, feldolgozás, szállítás során tételenként el kell különíteni, és egyértelműen meg kell jelölni az egyedi jóváhagyási egységre való hivatkozással. Külön tételnek számít a fajban, fajtában, kategóriában, származási helyben vagy törzsültetvényben, gyűjtési vagy termési évben, korban, választékban eltérő szaporítóanyag egy egységként kezelt mennyisége.
- (2) Az egyazon származási körzeten belül gyűjtött, azonosított származású szaporítóanyag tételek összekeverhetők, ebben az esetben a keverés tényét, az összetevők megnevezését, mennyiségét és származási igazolványszámát fel kell tüntetni.
- (3) A törzskönyvezett magtermelő állományok vetőmagját és csemetéjét állományonként elkülönítetten kell kezelni.
- (4) Kevert szaporítóanyag tétel esetén a legalacsonyabb kategóriájú és szaporítási fokozatú összetevő jellemzői vonatkoznak az egész új tételre.
- (5) Ha színes címkét vagy okmányt használnak az erdészeti szaporítóanyagok bármely kategóriája vonatkozásában, a szállító címkéje vagy okmánya sárga a "származásazonosított" szaporítóanyagok esetében, zöld a "kiválasztott" szaporítóanyagok esetében, rózsaszín a "kiemelt" szaporítóanyagok esetében és kék a "vizsgált" szaporítóanyagok esetében.

A szaporító alapanyag származásigazolása

14. § (1) Az 1. számú melléklet szerinti, származásigazolásra kötelezett erdészeti fajok szaporító alapanyagát arra alkalmas erdőállományban, vagy erdészeti törzsültetvényben kell begyűjteni, illetve termelni. A szaporító alapanyag begyűjtését és termelését a minősítő intézet ellenőrzi.

(2) A minősítő intézet kérelemre engedélyezhet parkokban, arborétumokban, fasorokban stb. való maggyűjtést is, ha az az 1. §-ban előírt követelmények teljesülését nem veszélyezteti. Ez esetben mennyiségi és más feltételek köthetők ki a 8. § (5) bekezdése szerint.

(3) A szaporító alapanyagok származását (faj/fajta/klón azonosságát) a minősítő intézet, illetve megbízottja igazolja alap származási igazolvány kiállításával. A forgalomba hozatal, illetve felhasználás előtt a minősítő intézet által kiadott, az állami ellenőrzés tényét igazoló fémszárral, illetve címkével kell ellátni:

- a) a törzs-, központi és üzemi anyatelepek vegetatív szaporító alapanyagát,
- b) a magtermesztő ültetvényben előállított vetőmagot,
- c) a magtermelő állományban termelt (gyűjtött) vetőmagot, ideértve az állomány alóli természetes újulatból kiemelt csemetét.

(4) Az alap származási igazolványnak tartalmaznia kell a 7. számú melléklet szerint:

- a) az átadót és az átvevőt,
- b) a fajtát (botanikai néven is), fajtát,
- c) a szaporítóanyag választékának megnevezését,
- d) a mértékegységet és a mennyiséget,
- e) a szaporítóanyag-forrás természetét és azonosító kódját,
- f) a szaporítóanyag kategóriát,
- g) a törzsültetvény azonosítóját,
- h) a felhasználás irányát,
- i) a származási helyet a kategóriának megfelelően azonosítva és annak tengerszint feletti magasságát,
- j) az eredetet,
- k) vetőmag esetében a termés évét, az ezermagtömeget, a tisztasági és csírázási százalékot, valamint, hogy
- l) a szaporítóanyag géntechnológiával módosított-e.

A szaporító alapanyag begyűjtése állományokban

15. § (1) Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtésének joga a bejegyzett begyűjtőhelyet fenntartó erdőgazdálkodót illeti meg, amennyiben rendelkezik az adott fajból termő korú és megfelelő területű erdőállománnyal, és nem áll fenn valamely, az erdőről és az erdő védelméről szóló törvényben meghatározott korlátozó feltétel, továbbá az erdőgazdálkodó a minősítő intézetnél regisztrációs igényét bejelentette.

(2) Az erdőgazdálkodó gyűjtési jogát gyakorolhatja önmaga vagy az erre vonatkozó hozzájárulásával rendelkező magánszemélyek (kisgyűjtők) útján, illetve szerződéssel átengedheti bejegyzett erdészeti csemetetermelőnek, szaporítóanyag forgalmazónak. Ez esetben az erdőgazdálkodó határidőket, korlátozásokat, elővásárlási jogot és más megkötéseket jogosult kikötni.

(3) Erdészeti szaporító alapanyag gyűjtést végezhet az erdőgazdálkodón kívül az engedélyes erdészeti csemetetermelő, valamint a minősítő intézetnél bejegyzett mag-, illetve szaporítóanyag forgalmazó, az erdőgazdálkodó engedélyével.

(4) Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtője és forgalmazója köteles a minősítő intézetnek bejelenteni 8 nappal a gyűjtés megkezdése előtt a begyűjtés helyszínét a begyűjtési hely 6. § (3) bekezdés szerinti azonosítóinak és regisztrációs számának megadásával, a gyűjteni kívánt szaporító alapanyag fajtát, tervezett mennyiségét és a gyűjtés helyszínét, magtermelő állomány esetén annak azonosítóját.

(5) Begyűjtőhelynek bejelenthető az erdészet, erdészház, csemetekert, major stb. átmeneti magtárolásra alkalmas része, melléképülete vagy külön erre a célra létesített ideiglenes vagy végleges építmény, ahol a begyűjtött mag, makk felvásárlása, átvétele, készletezése történik.

(6) A bejegyzett begyűjtőhelyen felelős készletkezelőt kell kijelölni.

(7) A bejegyzett begyűjtőhelyen készletnyilvántartást (gyűjtési jegyzéket, naplót) kell vezetni a begyűjtött és felvásárolt szaporítóanyagról, amiben fel kell tüntetni annak fajtát, mennyiségét, származási körzetét, a begyűjtési hely 6. § (3) bekezdés szerinti azonosítóit és regisztrációs számát, illetve a magtermelő állomány azonosítóját, a gyűjtő nevét és engedélye számát. A begyűjtési jog átruházásáról szóló szerződést a begyűjtőhelyen a minősítő intézet, illetve megbízottja kérésére be kell mutatni.

(8) A begyűjtött készletet tételesen elkülönítve kell tárolni és a nyilvántartással megegyező módon meg kell jelölni.

(9) Külön tételeknek számít a fajban, fajtában, származási körzetben, begyűjtési évben, kategóriában és törzsültetvényben eltérő készletegység.

(10) A minősítő intézet vagy megbízottja alap származási igazolványt állít ki, ha a szaporító alapanyag értékesítésre, saját csemetekertbe vagy saját erdősítésbe elhagyja a bejegyzett begyűjtőhelyet.

Szaporítóanyag termesztés anyatelepen és magtermesztő ültetvényben

16. § (1) Kiválasztott, kiemelt és vizsgált kategóriájú szaporítóanyagot termelni, előállítani csak a 10. § szerint elfogadott és a 11. § szerint továbbszaporításra alkalmasnak minősített törzsültetvényben szabad.

(2) A törzsültetvény tulajdonosa az előállított szaporítóanyagról faj, fajta, kategória, szaporítási fokozat és évjárat szerinti nyilvántartást vezet.

(3) Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtője és forgalmazója köteles a minősítő intézetnek bejelenteni 8 nappal a gyűjtés megkezdése előtt a begyűjtőhelyeket, a gyűjteni kívánt szaporító alapanyag fajtát, tervezett mennyiségét és a gyűjtés helyszínét, és törzsültetvény azonosítóját.

(4) A termelt szaporítóanyagot tételesen elkülönítve kell tárolni, és meg kell jelölni.

(5) A minősítő intézet vagy megbízottja erdészeti szaporító alapanyag származási igazolványt állít ki, ha a szaporítóanyag értékesítésre, saját csemetekertbe vagy saját erdősítésbe elhagyja a törzsültetvényt.

Ültetési anyag nevelés csemetekertben

17. § (1) Erdészeti ültetési anyagot forgalomba hozatal céljából előállítani csak bejegyzett és engedélyezett csemetekertben szabad.

(2) Erdészeti csemetekert létesítését a minősítő intézet engedélyezi. Az engedély visszavonásig érvényes.

(3) Az engedély iránti kérelmet a minősítő intézethez kell benyújtani, mellékelve

a) a szakképzettséget igazoló bizonyítvány másolatát,

b) a faiskolai terület növény-egészségügyi alkalmasságának igazolását,

c) a csemetekerti terület áttekintő és a táblabeosztást kimutató helyszínrajzát,

d) ha e tevékenységet vállalkozásként végzik, a vállalkozói igazolványt és a cégbejegyzés másolatát,

e) a jogszerű földhasználat igazolását,

f) az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanács tagsági igazolását.

(4) A minősítő intézet a csemetekert létesítését engedélyezi, ha

a) a kérelmezett üzem a szakszerű szaporítóanyag-előállításához szükséges feltételekkel rendelkezik,

b) magánszemély esetén ő maga, hozzátartozója vagy alkalmazottja, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság esetén tagja vagy alkalmazottja a szakiránynak megfelelő végzettséggel rendelkezik,

c) a terület növény-egészségügyi szempontból szaporítóanyag-előállítás céljára megfelel,

d) a szaporítóanyag-előállítás technikai és technológiai eszközrendszere a termelés jellegének megfelelő mértékben és színvonalon rendelkezésre áll.

(5) A minősítő intézet a csemetekerti engedélyt visszavonja, ha

a) az engedélyes a szaporítási tevékenységet megszünteti,

b) az engedélyes három egymást követő éven át nem végez szaporítást,

c) az engedélyes a szaporítóanyag-előállítással kapcsolatos jogszabályokat vagy szakmai előírásokat súlyosan vagy sorozatosan megszegi,

d) a csemetekertben a (4) bekezdés a) pontja szerinti, a szakszerű szaporítóanyag-előállításához szükséges feltételek megszűntek, vagy súlyos sérelmet szenvedtek,

e) a csemetekerti terület szaporítóanyag-előállítás céljára növény-egészségügyi szempontból alkalmatlanná válik, és a növényvédelmi hatóság az engedély visszavonását javasolja.

(6) A minősítő intézet az engedély kiadásáról vagy visszavonásáról értesíti az illetékes megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalt és növény- és talajvédelmi szolgálatot, az Állami Erdészeti Szolgálat illetékes területi igazgatóságát, valamint az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanácsot.

(7) Az engedélyezéssel kapcsolatos adatokban bekövetkezett változásokat a termelő köteles 30 napon belül bejelenteni a minősítő intézetnek, egyidejűleg kérve az engedély módosítását.

A szaporítóanyag minősítése (certifikációja)

18. § (1) A csemetekertben minden szaporítóanyag-tételről és az üzleti eseményekről a 20. § szerint nyilvántartást, valamint évenkénti megvalósulási (tábla) térképet kell készíteni, amelyen azonosíthatóan meg kell jelölni a szaporítási naplóban lévő tételek elhelyezkedését. A nyilvántartásban fel kell tüntetni a felhasznált szaporító alapanyag származási igazolványának számát, a vetés, dugványozás időpontját és helyét (tábla, parcella), mennyiségét és a származási adatokat. Az üzleti események, illetve szakmai tevékenység, továbbá a korosodás miatt bekövetkező változásokat folyamatosan át kell vezetni a nyilvántartásban.

(2) A minősítő intézet az ültetési célú szaporítóanyagok minősítését (certifikálását) az alapanyag származási igazolványok, a nyilvántartás, az éves üzemi térkép és nevelés alatt álló növényanyag valós mennyisége és állapota alapján végzi el a megfelelő kategóriába minősítéssel, amelynek eredményéről minősítő szemlejegyzőkönyvet állít ki.

Szaporítóanyagok forgalomba hozatalra előkészítése

19. § (1) A forgalomba hozatalra és felhasználásra kerülő szaporítóanyagot az előállítónak kell méret és minőségi osztályokba sorolni, valamint azonosító jelzéssel ellátni. A küllemi tulajdonságok tekintetében a vevő és az eladó közötti szerződés a meghatározó, de a minősítő intézet vitás ügyekben és az ellenőrzések során a 6. számú melléklet A)-E) részében foglalt előírásokat, valamint a "kereskedelemben szokásosan elfogadható minőség" vonatkozásában a 6. számú melléklet F) részében leírtakat tekinti mértékadónak.

(2) Az előállított szaporítóanyag 6. számú melléklet szerinti küllemi tulajdonságait (a látható minőségét) a minősítő intézet szűrőpróbaszerűen ellenőrizheti és erről jegyzőkönyvet állít ki.

(3) A kiemelt ültetési anyagot oly módon kell tárolni, hogy a növények életképessége, életereje megmaradjon.

(4) A szaporítóanyagot csak a 13. §-ban foglaltaknak megfelelő tételekben és szállítói származási bizonylattal kísértén szabad forgalomba hozni. A szállítói bizonylat egy példányát a 20. § (6) bekezdésének b) és c) pontjai szerinti határidőre meg kell küldeni a minősítő intézetnek.

(5) A szállítói származási bizonylatnak - a 7. számú melléklet szerint az alap származási igazolványon a 14. § (4) bekezdése szerint feltüntetett adatokon felül - tartalmaznia kell:

a) az alap származási igazolványra történő hivatkozást, ideértve az egyes tételek összevonása esetén az összevonást

(összekeverést) igazoló, újonnan kiállított alap származási igazolványt is,

b) a szállító és átvevő nevét,

c) a szállított szaporítóanyag mértékegységét és mennyiségét,

d) vizsgált kategóriába tartozó szaporítóanyagok esetében, amelyek szaporítóanyag-forrását a 6. § (4) bekezdése szerint engedélyezték, az "ideiglenesen engedélyezett" megjelölést,

e) annak megjelölését, hogy a szaporítás vegetatív úton történt-e,

f) a csemetekerti szemlejegyzőkönyv számát,

g) vetőmagok esetében az alábbi magvizsgálati adatokat:

1. a tiszta vetőmag, egyéb magok és a léha magok súlyszázaléka a vetőmag tételként forgalmazott termékben (tisztaság),

2. a tiszta vetőmag csírázási százaléka, illetve, ha lehetetlen vagy nem gyakorlatias a csírázási százalék mérése, egy meghatározott módszerre történő hivatkozással értékelt életképességi százalék,
 3. 1000 tiszta mag súlya,
 4. a csíráképes magok száma a vetőmagként forgalmazott termék kilogrammjában, vagy ha lehetetlen vagy nem gyakorlatias a csírázóképes magok számát meghatározni, az életképes magok kilogrammonkénti száma.
- (6) Az (5) bekezdés g) pontja szerinti adatokat átszállítás esetén ISTA rendszerű akkreditált laboratóriumban kell megállapítani.
- (7) Vetőmagvak forgalomba hozatala esetén:
- a) a magtétéleket csak lezárt csomagolásban lehet forgalmazni, azzal, hogy a lezárás olyan kell legyen, amely a csomag felnyitásával használhatatlanná válik,
 - b) annak érdekében, hogy az adott szezonból származó vetőmag gyorsan hozzáférhető legyen, a forgalomba hozatal az első vevőig az (5) bekezdés g) pontja szerinti magvizsgálati ismérvek hiányában is megengedett; ebben az esetben a forgalmazónak a vizsgálati eredményeket pótlólagosan közölnie kell a vevővel, a vizsgálatok elvégzése után haladéktalanul, de legkésőbb 30 napon belül,
 - c) a vetőmagok kis mennyiségei tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló, a Bizottság 2301/2002/EK rendelete (a továbbiakban: a Bizottság 2301/2002/EK rendelete) szerint kis tételek minősülő vetőmag mennyiségek esetén az (5) bekezdés g) pontja szerinti ezermag tömeget, tisztasági és csírázási százalékot nem kell megállapítani.
- (8) A vizsgált kategóriájú ültetési anyagot csomagolási egységenként (kötegenként) minősítő (certifikációs) címkével kell ellátni, amelyen fel kell tüntetni a termelőt, a faj nevét (botanikai néven is), a fajta nevét, a választék megnevezését, a szaporítóanyag kategóriát, a növények számát, amelyekre a címke érvényes, valamint, hogy az ültetési anyag géntechnológiával módosított-e. Más kategóriába sorolt ültetési anyag önkéntesen is ellátható csomagolási egységenként (kötegenként) minősítő (certifikációs) címkével, ha szakmai vagy kereskedelmi érdek ezt indokolja.
- (9) Azokat a kategóriákat, amelyekben a különböző típusú kiindulóanyagokból nyert szaporítóanyag forgalmazható, a 8. számú melléklet tartalmazza.

A készletek nyilvántartásának kötelezettsége

- 20. § (1)** Az engedélyes csemetekertek, a bejegyzett magbegyűjtőhelyek és a szaporítóanyag forgalmazók kötelesek nyilvántartást vezetni minden készletről. A nyilvántartáshoz össze kell gyűjteni az egyes tételekhez tartozó bizonylatokat.
- (2) A szaporítóanyagok nyilvántartását a 7. számú melléklet szerint megadott formanyomtatványon vagy ennek megfelelő tartalmú elektronikus adathordozón kell vezetni. Az utóbbi esetben ellenőrzéskor vagy szemlekor egy lenyomatot térítésmentesen a minősítő intézet rendelkezésére kell bocsátani.
- (3) A 7. számú melléklet szerint meghatározott szállítói alapanyag és ültetési anyag származási bizonylatok minősítő intézeti példányait a minősítő intézetnek meg kell küldeni.
- (4) A minősítő intézet jogosult a szaporítóanyagokkal kapcsolatos nyilvántartásokba, iratokba és bizonylatokba betekinteni, szükség esetén azokról másolatot készíttetni.
- (5) A minősítő intézet a tudomására jutott üzleti adatokat, csak jogszabálynak megfelelő módon használhatja fel, az érintett hozzájárulása nélkül névre szólóan közzé nem teheti. Kivételt képez, ha a közzététel súlyos szakmai hiba, szabálysértés vagy bűncselekmény megelőzését, illetve elhárítását szolgálja.
- (6) Az e rendeletben foglalt előírások végrehajtására a következő határidők irányadóak:
- a) termelői (házi, belső használatra szánt) csemetelettár: augusztus 15-ig,
 - b) szállítói szaporító alapanyag származási bizonylat megküldése a minősítő intézetnek: őszi időszakban december 31-éig, a tavaszi időszakban május 31-éig,
 - c) szállítói ültetési anyag származási igazolvány megküldése a minősítő intézetnek: az őszi forgalom után december 31-éig, a tavaszi forgalom után május 31-éig,
 - d) importkérelem és zárlati termelés engedélyezésének kérése harmadik országból: a behozatal tervezett időpontját megelőző 30 nap,
 - e) átszállítás bejelentése az Európai Unió valamely tagállamából, zárlati termelés engedélyezésének kérése: a behozatal tervezett időpontját megelőző 15 nap,
 - f) nemzetközi export (OECD), Európai Unión belüli átszállítási származásigazolási igény: az átszállítás tervezett időpontját megelőző 8 nap,
 - g) belföldiesítés kérése: az import szaporítóanyag beérkezése után, de legkésőbb 8 napon belül,
 - h) törzsültetvény létesítési engedély kérelem: a létesítés előtt 30 nappal,
 - i) csemetekert szüneteltetése: a tárgyév június 30-áig,
 - j) adatváltozás bejelentése: 30 napon belül,
 - k) maggyűjtés megkezdése: 8 nappal a gyűjtés kezdete előtt,
 - l) fémzárolási kérelem: 8 nappal a tervezett időpont előtt.

Szaporítóanyag forgalomba hozatal

- 21. § (1)** Az erdőgazdálkodó, illetve az engedélyes csemetetermelő jogosult telephelyén az általa termelt, illetve begyűjtött szaporítóanyagot - e rendelet előírásai szerint - forgalomba hozni.
- (2) A szaporítóanyag forgalmazó köteles tevékenységét a minősítő intézetnek bejelenteni, csatolva:
- a) a szakképzettséget igazoló bizonyítvány másolatát,
 - b) telephelye (ahol a szaporítóanyag tárolását, osztályozását, csomagolását végzi) megnevezését, címét,
 - c) a telephelyi terület növény-egészségügyi alkalmasságának igazolását,
 - d) amennyiben tevékenységét ilyen formában végzi, a vállalkozói igazolvány, cégbejegyzés másolatát,
 - e) az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanács tagsági igazolását.

(3) A bejelentés alapján a minősítő intézet a forgalmazót bejegyzi az erdészeti szaporítóanyag forgalmazók szakmai névjegyzékébe.

(4) A szaporítóanyag forgalmazó a felvásárolt tételeket csak olyan származási bizonylattal kísérten adhatja tovább, amelyen a viszonteladás ténye és az esetleges tételemegosztás vagy összevonás fel van tüntetve.

(5) A viszonteladás esetén a szállítói származási bizonylaton az eredeti alap származási igazolvány vagy szállítói származási bizonylat származási adatait hiánytalanul meg kell ismételni, és hivatkozni kell a kiinduló bizonylat számára.

(6) A szaporítóanyag forgalmazó köteles vezetni a 20. § (1) és (2) bekezdése szerinti nyilvántartásokat, és betartani a 20. § (6) bekezdése szerinti határidőket. A szaporítóanyag-tételek nyilvántartására, elkülönítésére, forgalomba hozatalára, előkészítésére a 13-15. § és a 18-20. § előírásai vonatkoznak. A viszonteladó az egy tételként kezelhető szaporítóanyag mennyiségeket megbonthatja, illetve összevonhatja.

(7) A minősítő intézet a szaporítóanyag forgalmazót a szakmai előírások betartása tekintetében szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

(8) A termelő, illetve forgalmazó felelős a közölt adatok helyességéért.

Szaporítóanyag export harmadik országba, átszállítás az Európai Unió más tagállamába

22. § (1) Erdészeti szaporítóanyagot az Európai Unió más tagállamának területére átszállítani, harmadik országba exportálni csak az e rendelet előírásai szerint minősítve, a növény-egészségügyi előírások betartásával, az OECD erdészeti szaporítóanyag-forgalmi rendszer előírásai szerint, nemzetközi (OECD) származási igazolvánnyal szabad. Harmadik országba irányuló export esetén a minősítő intézet csökkentett követelményszint alkalmazását is engedélyezheti az exportáló kérésére.

(2) A harmadik országba exportáló szervezetnek nemzetközi OECD származási igazolványt kell kérnie a minősítő intézettől, amit a belföldi származási igazolvány(ok) adatai alapján a minősítő intézet illetékes főfelügyelője állít ki.

(3) Az Európai Unió más tagállamába átszállító köteles EU származási igazolványt kérni a minősítő intézettől, amit a minősítő intézet illetékes főfelügyelője állít ki. A minősítő intézet a más tagállamba való átszállításról haladéktalanul, de legkésőbb 60 napon belül értesíti az átszállítás célországának illetékes hatóságát a kiszállított erdészeti szaporítóanyagról a hivatalos szervek részéről történő kölcsönös segítségnyújtás tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 1598/2002/EK rendelete szerinti "Információs adatlap" megküldésével.

Átszállítás az Európai Unió valamely tagállamából

23. § (1) Az Európai Unió valamely tagállamából a nemzeti szaporítóanyag-forrás jegyzékek összegzésével felállított Erdészeti Közös Szaporítóanyag-forrás Jegyzékben regisztrált kiinduló anyagból nyert szaporító alapanyag, illetőleg az abból nevelt ültetési anyag bejelentési kötelezettség mellett, de külön engedély nélkül szállítható át Magyarországra. A bejelentést az átszállítást végző szállító köteles 8 napon belül megtenni, a behozott faj, fajta EU regisztrációs számának, megnevezésének, származási adatainak (földrajzi hely, tengerszint feletti magasság) megadásával, valamint a szaporítóanyagot kísérő származási igazolvány vagy szállítói bizonylat másolatának megküldésével. A minősítő intézet az átszállított szaporítóanyagot belföldiesítő szemlében részesíti.

(2) A minősítő intézet az erdészeti szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló, a Tanács 1999/105/EK irányelve (a továbbiakban: a Tanács 1999/105/EK irányelve) 17. Cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás keretében, és a tagállamok meghatározott erdészeti szaporítóanyagok végfelhasználók részére történő forgalmazásának betiltására vonatkozó felhatalmazása tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 1602/2002/EK rendeletében leírt feltételek szerint korlátozhatja, illetve részben vagy teljes egészében megtilthatja az Európai Unió valamely tagállamából származó, az "Erdészeti közös szaporítóanyag-forrás jegyzék"-ben regisztrált kiinduló anyagból nyert szaporító alapanyag, illetve az abból nevelt ültetési anyag hazai végfelhasználók számára való értékesítését (magvetés, erdősítés céljára), ha az 1. §-ban foglalt előírások sérelmének veszélye áll fenn.

(3) A (2) bekezdés szerinti eljárásnak akkor van helye, ha a szaporítóanyag kiinduló anyaga és az abból nyert szaporító alapanyag, ültetési anyag - tekintettel a származási hely ökológiai körülményeire, illetve a növényanyag fenotípusos és genetikai adottságaira - nem alkalmas Magyarországon erdőgazdasági célú felhasználásra, a hazai erdőkre, a természeti környezetre, a genetikai és a biodiverzitásra gyakorolt káros hatása miatt. Az eljárás számszerűsített erdőgazdasági tapasztalatok, illetve a 3. és 4. számú mellékletben részletezett tudományos módszerű vizsgálatok, összehasonlító kísérletek eredményei alapján indítható meg.

(4) Számszerűsített erdőgazdasági tapasztalatok esetén az Állami Erdészeti Szolgálat által hivatalosan hitelesített származású erdősítések megmaradási és növekedési adatait, kísérletek esetében a kísérleti dokumentációt és az értékelt eredményeket, illetve a korábbi kísérletek szakirodalmi adatait kell bizonyítékként benyújtani.

(5) A korlátozási vagy megtiltási kérelmet

a) magforrások és magtermelő állományok származásazonosított és kiválasztott kategóriájú szaporítóanyaga esetében a szóban forgó származási körzetre való hivatkozással,

b) magtermesztő ültetvények, család(ok) szülei, klónok és klónösszeállítások kiemelt vagy vizsgált kategóriájú szaporítóanyaga esetében az egyedi engedélyezési egységre való hivatkozással kell benyújtani.

Import harmadik országból

24. § (1) Erdészeti szaporítóanyag harmadik országból akkor importálható, ha

a) az Európai Unió Tanácsának határozata alapján az Európai Unión belül előállított és a Tanács 1999/105/EK irányelve követelményeit teljesítő szaporítóanyaggal egyenértékűnek számít, vagy

b) a minősítő intézet az Európai Unió Bizottságának felhatalmazása alapján kivételes engedélyt adott ki.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja esetében a növényanyag szaporítóanyagként kevésbé szigorú követelményekkel kerül importra. A kivételes engedély kiadásának feltétele, hogy a szaporítóanyag az ellátás biztonsága érdekében szükséges, és semmiféle kedvezőtlen befolyása nincs az erdőgazdálkodásra, továbbá az 1. §-ban részletezett célokat nem veszélyezteti. A kivételes engedély kiegészítő rendelkezésekkel látható el.

(3) Forgalomba hozatali célra előállított erdészeti szaporítóanyagot csak bejegyzett erdészeti szaporítóanyag-előállítónak és szaporítóanyag forgalmazónak szabad importálni. Az import erdészeti szaporítóanyagot alapanyag vagy ültetési anyag származási igazolványnak vagy azzal egyenértékű, a származási ország által kiadott okmányoknak kell kísélnie, és a beérkezést a szaporítóanyagot kíséző származási igazolvány másolatának megküldésével 8 napon belül be kell jelenteni. A minősítő intézet az átszállított szaporítóanyagot belföldiesítő szemlében részesíti.

(4) Az (1) bekezdés b) pontja szerint importált erdészeti szaporítóanyagot az erdészeti szaporítóanyag-előállítónak az importálás, a további feldolgozás és a forgalomba hozatal során a többi szaporítóanyagtól elkülönítve kell tárolni és a "kevésbé szigorú követelményeket teljesítő szaporítóanyag" kategóriát kell alkalmazni.

(5) Az (1)-(4) bekezdésben foglalt előírások nem vonatkoznak

a) azokra a növényi részekre és ültetési anyagokra - összesen legfeljebb 300 db importálónként és naponként - amelyek bizonyíthatóan nem erdészeti célú felhasználásra kerülnek,

b) azokra a szaporítóanyagokra, amelyek vámszabad területen vagy vámhatósági zár alatt találhatók,

c) a Bizottság 2002/2301/EK rendelete szerint fajonként megállapított kis tételnek számító szaporító alapanyag mennyiségekre.

(6) Zárlati természetű esetén, ha a faj, származás vagy fajta Magyarországon nem szaporítható és nem használható fel, a teljes mennyiséget kötelező kiszállítani vagy a szemle során meg kell semmisíteni.

III. Fejezet

AZ ELLENŐRZÉS SZABÁLYAI

25. § (1) A minősítő intézet köteles ellenőrizni az erdészeti szaporítóanyagokra vonatkozó jogszabályok és szabványok megtartását.

(2) Az ellenőrzés a szaporítóanyag-előállítására terjed ki, különös tekintettel a származás és fajtaazonosság által meghatározott, biológiai-genetikai "nem látható" minőségre.

(3) A hatósági jogkörben ellenőrzést végző jogosult:

a) munkaidő, illetve üzleti idő alatt az ellenőrzött telkére, üzemi területére, üzemi épületeibe, valamint szállítóeszközeibe belépni,

b) a szaporítóanyagok nyilvántartásával, forgalomba hozatalával, felhasználásával kapcsolatos iratokba betekinteni, azok valóságát vizsgálni és róluk másolatot készíteni,

c) a szaporítóanyagokból térítés nélkül mintát venni,

d) az ellenőrzés során továbbszaporításra alkalmatlannak minősített növényállomány magtermését, szaporítóanyagát, továbbá az egyes szaporítóanyag-tételeket, vagy a termelő teljes termését szaporítóanyagként a forgalomba hozataltól és a saját célú felhasználástól eltiltani,

e) a nem megfelelő minőségű szaporítóanyag zár alá vételére és a zár feloldására,

f) a nem igazolt származású vagy nem megfelelő minőségű, más célra fel nem használható szaporítóanyag megsemmisítésének elrendelésére,

g) a szabálytalanság súlyosságának megfelelően szabálysértési vagy büntetőeljárás kezdeményezésére,

h) minőségvédelmi bírság kiszabására.

(4) Az ellenőrzött köteles túrni a (3) bekezdésben felsorolt intézkedéseket, továbbá köteles a szükséges bizonylatokat bemutatni, és tájékoztatást adni.

(5) Az ellenőrzéseket a hatóságnak úgy kell végrehajtania, hogy a megmintázott szaporítóanyag ne károsodjon és a szállítás indokolatlan késedelmet ne szenvedjen.

26. § A minősítő intézet az erdészeti szaporítóanyag minősítéséért és ellenőrző vizsgálataiért a külön jogszabályban meghatározott díjra jogosult.

IV. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

27. § (1) Ez a rendelet a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napján lép hatályba, egyidejűleg az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 91/1997. (XI. 28.) FM rendelet (a továbbiakban: R.) hatályát veszti.

(2) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, az azt kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az erdészeti szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló, a Tanács 1999/105/EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.

(3) Az R. követelményei szerint előállított, a rendelet hatálybalépésekor a minősítő intézet által már szemlézett szaporítóanyagok a rendelet hatálybalépését követően is forgalomba hozhatók.

1. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A rendelet hatálya alá tartozó fajok és mesterséges hibridek

Abies alba Mill. jegenyefenyő

Abies cephalonica Loud. görög jegenyefenyő

Abies grandis Lindl. óriás jegenyefenyő

Abies pinsapo Boiss. spanyol (andalúz) jegenyefenyő

Acer campestre L. mezei juhar,

Acer platanoides L. korai juhar
 Acer pseudoplatanus L. hegyi juhar
 Acer tataricum tatár juhar,
 Alnus glutinosa Gaertn. mézgás éger
 Alnus incana Moench. hamvas éger
 Betula pendula Roth. bibircses nyír
 Betula pubescens Ehrh. szőrös nyír
 Carpinus betulus L. gyertyán
 Castanea sativa Mill. szelídgesztenye
 Cedrus atlantica Carr. atlaszcédrus
 Cedrus libani A. Richard libanoni cédrus
 Fagus sylvatica L. bükk
 Fraxinus angustifolia Vahl. keskenylevelű kőris
 Fraxinus excelsior L. magas kőris
 Fraxinus ornus virágos kőris
 Juglans nigra fekete dió,
 Juniperus communis közönséges boróka,
 Larix decidua Mill. európai vörösfenyő
 Larix x eurolepis Henry hibrid vörösfenyő
 Larix kaempferi Carr. japán vörösfenyő
 Larix sibirica Ledeb. szibériai vörösfenyő
 Malus sylvestris vad alma,
 Picea abies Karst. lucfenyő
 Picea sitchensis Carr. szitkafenyő
 Pinus brutia Ten. keleti aleppófenyő
 Pinus canariensis C. Smith kanári fenyő
 Pinus cembra L. cirbolyafenyő
 Pinus contorta Loud. csavarttűs fenyő
 Pinus halepensis Mill. aleppófenyő
 Pinus leucodermis Antoine páncélfenyő
 Pinus nigra Arnold feketefenyő
 Pinus pinaster Ait. tengerparti fenyő
 Pinus pinea L. mandulafenyő
 Pinus radiata D. Don monterey-fenyő
 Pinus sylvestris L. erdeifenyő
 Populus sp. és az e fajok közötti mesterséges hibridek
 Populus alba fehér nyár,
 Populus nigra fekete nyár,
 Populus x canescens szürke nyár,
 Populus tremula rezgő nyár,
 Prunus avium L. vadcsereesznye
 Pseudotsuga menziesii Franco duglászfenyő
 Pyrus pyraister közönséges vadkörte,
 Quercus cerris L. cser
 Quercus frainetto magyar tölgy,
 Quercus ilex L. magyaltölgy
 Quercus petraea Liebl. sensu lato kocsánytalan tölgy
 Quercus pubescens Willd. sensu lato molyhos tölgy,
 Quercus robur L. kocsányos tölgy
 Quercus rubra L. vörös tölgy
 Quercus suber L. paratölgy
 Robinia pseudoacacia fehér akác
 Salix alba fehér fűz klónfajtái,
 Sorbus sp. berkenyék,
 Tilia cordata kislevelű hárs
 Tilia platyphyllos nagylevelű hárs
 Tilia tomentosa ezüst hárs,
 Ulmus campestris sensu lato mezei szil,
 Ulmus glabra hegyi szil,
 Ulmus laevis vénic szil,
 A *sensu lato* kifejezés azt jelöli, hogy a faj (fajcsoport) több, a gyakorlatban el nem különített botanikai taxont foglal magában (például a kocsánytalan tölgy esetében Quercus petraea, Quercus polycarpa, Quercus dalechampii).

2. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Származási körzetek és importelőírások

A) Származási körzetek elhatárolása az 1. számú mellékletben felsorolt fajok számára

Származási körzetek
Kocsányos tölgy és vöröstölgy fafajra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj	
1.	Gócseji Bükk-táj	37	11
	Gócseji Fenyőrégió	38	12
	Őrség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14
	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
	Kemenesalja	44	31
	Kisalföldi Homok	24	32
	Szigetköz	50	33
	Hanság	49	34
	Vértes	25	42
	Bakonyalja	41	44
	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
2.	Villányi Hegyvonulat	30	21
	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
3.	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
	Sátor-Hegység	15	51
	Tornai Karszt	17	52
	Bükk Hegység	18	53
	Mátra	20	54
	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
	Borsodi Dombvidék és Sajó-Hernád-Hullámtér	16	58
Hevesi Dombvidék	19	59	
4.	Tengelici Homok	28	25
	Sukoró	26	43
	Észak-Bácskai Löszhát	9	62
	Mezőföld	27	64
	Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
	Jászság	13	73
	Kiskunsági Szikterület	10	84
	Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
5.	Békési Hát	5	61
	Mátra-Bükkalja	14	63
	Nyírség	2	71
	Nagykun-Hajdúhát	3	81
	Körösvidék	4	82
	Csanádi Hát	6	83
	Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
	Szatmár-Beregi Síkság	1	93

Származási körzetek
Bükk, kocsánytalan tölgy, molyhos tölgy, cser és magaskőrís fajokra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj	
1.	Gócseji Bükk-táj	37	11
	Gócseji Fenyőrégió	38	12
	Őrség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14
	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
2.	Vértes	25	42
	Bakonyalja	41	44
	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
3.	Villányi Hegyvonulat	30	21
	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Tengelici Homok	28	25
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
	Sukoró	26	43
Mezőföld	27	64	
4.	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
5.	Sátor-Hegység	15	51
	Tornai Karszt	17	52
	Bükk Hegység	18	53
	Mátra	20	54
	Borsodi Dombvidék és Sajó-Hernád-Hullámtér	16	58
	Hevesi Dombvidék	19	59
6.	Kemenesalja	44	31
	Kisalföldi Homok	24	32
	Szigetköz	50	33
	Hanság	49	34
	Békési Hát	5	61
	Észak-Bácskai Lőszhát	9	62
	Mátra-Bükkalja	14	63
	Nyírség	2	71
	Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
	Jászság	13	73
	Nagykun-Hajdúhát	3	81

Körösvidék	4	82
Csanádi Hát	6	83
Kiskunsági Szikterület	10	84
Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
Szatmár-Beregi Síkság	1	93

Származási körzetek
Fehérnyár, fehérfűz, mézgás éger és magyar (keskenylevelű) kőris fafajokra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj	
1.	Göcseji Bükk-táj	37	11
	Göcseji Fenyőrégió	38	12
	Őrség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14
	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
	Kemenesalja	44	31
	Kisalföldi Homok	24	32
	Szigetköz	50	33
	Hanság	49	34
	Vértes	25	42
	Bakonyalja	41	44
2.	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
	Villányi Hegyvonulat	30	21
	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
3.	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
	Sukoró	26	43
	Tengelici Homok	28	25
	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
	Észak-Bácskai Lőszhát	9	62
	Mezőföld	27	64
	Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
	Jászság	13	73
4.	Kiskunsági Szikterület	10	84
	Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
	Sátor-Hegység	15	51
	Tornai Karszt	17	52

Bükk Hegység	18	53
Mátra	20	54
Borsodi Dombvidék és Sajó-Hernád-Hullámtér	16	58
Hevesi Dombvidék	19	59
Békési Hát	5	61
Mátra-Bükkalja	14	63
Nyírség	2	71
Nagykun-Hajdúhát	3	81
Körösvidék	4	82
Csanádi Hát	6	83
Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
Szatmár-Beregi Síkság	1	93

B) Átszállítás vagy import esetén javasolt származási területek

1. Az őshonos lombos állományalkotó fajok (tölgyfélék, bükk) behozatala elsősorban a Kárpát-medence területéről javasolható. Szükség esetén elfogadhatók azon nyugat-európai származási területek is, amelyek csak mérsékelt atlanti hatásnak kitéttek, illetve nem állnak a mediterrán vagy magashegységi hatás alatt.

2. A nem őshonos és túlevelű fafajok esetében a szaporítóanyag külföldről való behozatalakor a származási kísérletekben kiválóan teljesítő származásokat kell alkalmazni. A származási kísérletek és genetikai vizsgálatok adatainak felhasználásával összeállított ajánlati listák fajonként az alábbi táblázatban találhatóak:

<i>Lucfenyő (Picea abies)</i>		
Románia:	Bihar-hegység, Keleti-Kárpátok	1000 m alatt
Ukrajna:	Keleti-Kárpátok	1000 m alatt
Szlovákia:	Alacsony-Tátra, Kárpátok és előhegyei (Fátra, Gömör-hegység stb)	900 m alatt
Lengyelország:	Beszkidék (Istebna) Mazuria, Galicia sík- és dombvidéki előfordulásai	800 m alatt
Csehország:	Cseh Erdő, Cseh-Morva-dombvidék	800 m alatt
Németország:	Westerhof környéke	800 m alatt
<i>Feketefenyő (Pinus nigra)</i>		
Korzika:	a Pinus nigra. ssp. laricio alfaj állományai	1000 m alatt
<i>Erdeifenyő (Pinus sylvestris)</i>		
Ukrajna:	Podolia és Észak-Ukrajna erdőssztyepp övezete	600 m alatt
Csehország:	Dél-Csehország és Morvaföldi dombvidék	600 m alatt
Lengyelország:	Szilézia síkvidéke	300 m alatt
Németország:	Szászországtól az Elbáig terjedő terület	300 m alatt
<i>Vörösfenyő (Larix decidua)</i>		
Csehország:	Szudétavidék	800 m alatt
Ausztria:	Keleti-Alpok pereme	1000 m alatt
Lengyelország:	Közép-Lengyel dombvidék	800 m alatt
<i>Duglászfenyő (Pseudotsuga mensiesii)</i>		
Kanada	British-Columbia kontinentális klímájú területei	800 m alatt
USA	Washington és Oregon állam kontinentális területei	800 m alatt

3. A hazai erdők ökológiai, genetikai és növény-egészségügyi védelme érdekében nem javasolt erdészeti szaporítóanyag behozatala, kivéve a származási kísérlettel bizonyított ökológiai alkalmasságot és a zárlat alatti termesztést,

- 1000 m tengerszint feletti magasságból,
- az 57. szélességi foktól északabbra, illetve a Kárpátoktól keletebbre eső területről,
- jelentős atlanti (mintegy 70 km-es parti sáv), illetve mediterrán hatás alatt álló területről,
- Európán kívüli területről.

C) Felhasználási javaslatok

1. Kötelező felhasználási (körzet) előírások az erdészeti szaporítóanyagra nincsenek. Az erdőtulajdonosok, illetve kezelők szakmai felelőssége, hogy olyan szaporítóanyag felhasználását részesítsék előnyben, amely szakismereteik szerint a legjobban megfelel az adott élőhelyen.

2. Lehetőleg származási körzeten belüli szaporítóanyagot kell felhasználni.

3. Ha a származási körzeten belüli szaporítóanyagból az igény nem fedezhető, az őshonos fajok szaporítóanyagát az ökológiailag legközelebb álló (hasonló klímájú, magassági fekvésű) területről kell hozni.

4. Szaporítóanyag átvitel esetén a kedvezőbb adottságú területről a kedvezőtlenebb felé irányuljon a szállítás.

3. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmas szaporítóanyag-források elismerésének szakmai követelményei

1. Az elismerés kezdeményezésének követelményei

1.1. Az elismerés kezdeményezésekor a következő érdemi tulajdonságok ismertetésére kell kitérni:

- a) a szaporítóanyag kiinduló anyaga előállításának, kiválasztásának módszere, az alkalmazott szelekciós (populációgenetikai, nemesítési) eljárások,
- b) a kiindulóanyag genetikai jellege,
- c) a szaporítóanyag jellege (mag, dugvány stb.) és tervezett kategóriája (kiválasztott, kiemelt, vizsgált),
- d) részletes, a gyakorlati megkülönböztetést lehetővé tevő leírás,
- e) a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának tulajdonjogi helyzete, esetleges fajtaoltalom vagy szabadalom,
- f) külföldi növényanyag esetén a hazai bejelentő írásbeli nyilatkozata az elszaporítás és forgalomba hozatal jogi lehetőségeiről.

1.2. Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

A bejelentőnek fel kell sorolnia mindazon kísérleteket, próbatermesztéseket, amelynek alapján a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának előnyei, igényei, tulajdonságai megállapíthatók, bizonyíthatók. Azok a kísérletek vehetők figyelembe, amelyeket a minősítő intézetnek a "Kíséret bejelentő és nyilvántartó lap"-on előzetesen vagy legkésőbb az előterjesztés elkészítéséig bejelentettek, és amelyek a szakmai követelményeknek megfelelnek. A gazdasági szempontok alapján a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának teljesítményét az előállítónak az adott kísérletek statisztikai értékelésével és az alapfaj számára jelentős termőhelytípus-csoportok lefedésével országosan bizonyítani kell, legalább 3, az alapfajra jellemző termőtájbán.

1.3. Az erdészeti hasznosítás lehetőségei

Meg kell adni a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának fő hasznosítási típusát, javasolt felhasználási körét:

- a) milyen termesztői igényt elégít ki,
- b) milyen fontos termékek (faanyag, nektár, védőhatás stb.) előállítására, szolgáltatására alkalmas,
- c) melyek az alapvető termesztéstechnológiai igényei,
- d) erdősítése a kísérleti eredmények alapján, mely erdőgazdasági tájakon, milyen termőhelytípus-csoportokon javasolt.

2. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának bejelentése, elfogadásának szakmai követelményei

A kiinduló növényanyag bejelentése elfogadható, ha:

2.1. Általános követelmények:

- a) a kötelező ismérvek (megkülönböztethetőség, egyneműség, állandóság) kísérleti vizsgálata alapján bizonyítottan elkülöníthető más növényanyagoktól,
- b) gazdaságilag jelentős tulajdonságai várhatóan kedvezőbbek, illetve előzetes számítás szerint termesztése gazdaságos,
- c) az általa nyújtott nem anyagi jellegű szolgáltatások (kedvezőtlen környezeti hatásokkal szembeni ellenállóképesség, védőhatás) következtében az erdők környezetre gyakorolt jótékony hatása javítható,
- d) elszaporítása üzemi méretben megoldott, vagy legalább az erre irányuló kutatás ígéretes.

2.2. Genetikai jelleghez kapcsolt előírások

2.2.1. Magtermő klónösszeállítások, magtermesztő ültetvények esetében:

- a) erdei-, vörös-, feketeenyő esetében értékelt vagy értékelés alatt álló utóvizsgálat,
 - b) egyéb fajoknál beállított, értékelhető klónvizsgálat (a törzsfák alakai és magtermesztési tulajdonságaira).
- A kötelező legkisebb klónszám egységesen: 30 klón.

2.2.2. Magtermő magonc-összeállítások esetében legalább 30, kiemelkedően jó külső megjelenés alapján szelektált törzsfacsalád.

2.2.3. Klóncsoportok esetében többfokozatú klónkísérletekben egyenként és szintetikus kiinduló növényállományként együttesen megvizsgált, elkülönítve fenntartott:

- a) gyorsan növekvő, rövid vágásfordulójú fajoknál (nyár, fűz, akác) legalább 5 klón,
- b) közepes vágásfordulójú fajoknál legalább 25 klón,

c) lassan növő lombos fajoknál legalább 50 klón.

2.2.4. Klónkeverékek esetében:

a) gyorsan növő fajok esetében 100, különleges esetekben 50 klón,

b) lassan növő kemény lombos fajok esetében 500, különleges esetekben 300 klón.

2.2.5. Egyklónú kiinduló növényanyag esetében:

a) csak gyorsan növő, rövid vágásfordulójú fajok (nyár, fűz, akác) fogadható el,

b) többfokozatú, az alapfaj számára jelentős tájakat és termőhelytípus-csoportokat lefedő klónkísérletek alapján statisztikailag igazolt, többlehaszonban, minőségi jellemzőben, kórtani, illetve termőhelyi toleranciában megnyilvánuló természetési érték,

c) előzetes, tájékoztató jellegű faminőségvizsgálat (testsűrűség, rosthossz, évgűrű analízis).

3. A kiinduló növényanyag vizsgálata

3.1. A minősítő intézet

a) bekéri az értékeléshez szükséges, a vizsgálati időszak előtti és az alatti újabb adatokat, folyamatos előállítói/kiválasztói adatszolgáltatás keretében,

b) iránymutatást ad a kísérleti adatok feldolgozására és értékelésére,

c) helyszíni bírálat(ka)t szervez,

d) ellenőrzi a kísérleti adatokat, szükség szerint helyszíni adatfelvételezéssel,

e) saját szervezésű kísérleteket állít be,

f) rendszerezi, feldolgozza, statisztikailag értékeli az adatokat,

g) a kísérleti eredmények összevont ökonómiai elemzésével vizsgálja a kiinduló növényanyag természetésének gazdaságosságát.

3.2. Általános irányelvek

3.2.1. Elismerés egyeztetett módszertan alapján létesített és értékelt kísérletek alapján lehetséges.

3.2.2. Az egyes kísérletek statisztikai értékelésével ki kell mutatni a vizsgált kiinduló növényanyagnak a kísérletbe állított növényanyagok rangsorában elfoglalt helyzetét, a kontroll (standard és összehasonlító) növényanyagokhoz viszonyított számszerű különbséget és a szignifikáns differenciát (SzD 5%).

3.2.3. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának gazdasági jelentőségét számszerűsíthető, mérhető, illetve bonítható tulajdonságok és teljesítmények $p^*=5\%$ tévedési szintű statisztikai értékelésével és ökonómiai vonzataik összevont értékelésével (előnyök-hátrányok kimutatása) kell megállapítani.

3.3. Elismerési követelmények

3.3.1. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállománya feleljen meg az erdőgazdálkodás és a faipar igényeinek és természetese legyen gazdaságos. Az előnyöket és hátrányokat összehatásukban kell mérlegelni. A csupán egy jellemző tulajdonságban kiemelkedő növényanyagnak a többi tulajdonságára nézve legalább átlagosnak kell lennie.

3.3.2. Azoknál a kiinduló növényanyagoknál, amelyeket nem elsősorban gazdasági hasznuk miatt kívánnak elfogadtatni, a nem anyagi jellegű szolgáltatás (védőhatás, esztétikai érték, génmegőrzés, természetes populációk, génkészletek fenntartása stb.) minősége a döntő. Hozamuk, faminőségük legalább átlagos legyen.

3.3.3. A gazdasági értéket meghatározó főbb tulajdonságok:

3.3.3.1. Mennyiségi (tömeg) hozamok:

a) területegységre vonatkoztatott fatérfogat,

b) biomassa.

3.3.3.2. Minőséget meghatározó tulajdonságok:

a) egyenes, hengeres, koronán átfutó törzs,

b) fahibáktól mentes törzsfelépítés,

c) elsődleges erdei választékok jó kihozatala,

d) faanyag minősége, jó felhasználhatósága,

e) nemesnyár, fűz esetében a teherviselő szerkezetekre alkalmas faanyagminőség bizonyítására "I-214" minőségi mutatót elérő műszaki jellemzők,

f) akác, fenyő és egyéb alapfajú fajtáknál legalább az alapfaj átlagos műszaki jellemzői,

g) egyéb beltartalmi jellemző esetén a célnak megfelelő tulajdonság és az alapfaj hasonló mutatója közti szignifikáns különbség,

h) méhlegelőt javító növények esetében a virágzási időtartam hossza, a virágzási időnyit bővítő jelleg (korai-kései), valamint a virágtömeg, cukorérték, nektárkiválasztó képesség.

3.3.3.3. Ökológiai tűrőképesség:

a) az alapfajra jellemző élőhely termőhelyi szélsőségeivel szemben mutatott tolerancia,

b) időjárási szélsőségekkel szembeni ellenálló-képesség, tűrőképesség, tolerancia,

c) nyárok: fagy, vihar, széltörés, szárazság,

d) akác: fagy, szárazság,

e) fenyők: hótörés, hönymás, ónos eső, vihar, szárazság.

3.3.3.4. Termőhelyi ajánlás:

a) a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényanyaga arra a termőhelytípus-csoportra ajánlható, ahol a kísérletek alapján a vizsgált növényanyagokkal kialakult rangsorában elfoglalt helyzete alkalmasságát bizonyítja,

b) meg kell adni azokat a termőhelytípus-csoportokat, ahol a teljesítmény kiemelkedő,

c) több kísérlet együttes elemzésével meg kell adni a növényanyag számára jelentős termőhelytípus-csoportok átlagában a sorrend és a relatív hozamok változását.

3.3.3.5. Erdővédelmi jellemzők:

a) az alapfajra jellemző, kiemelt kórokozókval és károsítókkal szembeni tolerancia vagy rezisztencia,

b) jó vadkártűrő képesség,

c) környezeti ártalmakkal szembeni ellenállóképesség.

3.3.3.6. A termesztés és felhasználás főbb szempontjai:

- a) könnyű és gazdaságos szaporíthatóság generatív vagy vegetatív úton,
- b) klónozott kiinduló anyagok esetében jó gyökeresedő képesség és üzemi szinten is gazdaságos szaporítási módszer,
- c) magtermesztő ültetvényeknél bő és rendszeres magtermés, alacsony léha mag tartalom, jó tiszta mag kihozatal, csírázóképeség és csírázási erély,
- d) jó szaporítóanyag megnevelhetőség és kiültetéskor magas megmaradási arány,
- e) lágyszárúakat legyőző gyors fiatalkori növekedés,
- f) kedvező erdőművelési tulajdonságok (például könnyű nyeshetőség),
- g) a fakitermelés gépesíthetősége szempontjából kedvező tulajdonságok,
- h) a faanyag felhasználására vonatkozó faipari szabványok előírásai alapján fűrész-, lemez-, forgácslapipari célra, teherviselő szerkezetek, bútor stb. készítésére, papír- és cellulózgyártásra, egyéb vegyi, biológiai és mechanikus feldolgozásra való alkalmasság.

4. A vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmas kiinduló növényanyag elfogadásának feltételei

A minősítő intézet a kiinduló növényanyagot elismeri és regisztrálja, ha

- a) mint meghatározott genetikai tartalmat hordozó élő anyag az általános követelményeknek megfelel, azonosítható,
- b) mint az erdészeti termelőeszköze a termesztés ökonómiai céljainak megfelel,
- c) szaporítóanyagának széles körű használatától az erdők élőfakészletének növelése, a kikerülő faanyag minőségének javítása, illetve környezetre gyakorolt jótékony hatásának megőrzése kellő biztonsággal elvárható, vagy előre jelezhető.

4. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A vizsgált szaporítóanyag elismerése céljára beállított összehasonlító vizsgálatok követelményei

1. A kísérletezés általános követelményei

1.1. Az összehasonlító vizsgálatokat, kísérleteket úgy kell megtervezni, kivitelezni, kezelni, felvételezni, értékelni és a nyert eredményeket értelmezni, hogy a kísérletbe vont kezelések (származások, utódnemzedékek, klónok, fajták stb.) egymás között és az alkalmazott kontrollal (standard, összehasonlító fajták) egybevetve tárgyilagosan összehasonlíthatók legyenek.

1.2. Az örökletes tulajdonságok becslését és a megadott viszonyítási alapra (kontrollkezelésként használt standard fajta, kísérleti átlag) vonatkoztatott relatív teljesítmény megállapítását

- a) vegetatív szaporítású klón, klóncsoport és klónkeverék esetében a kiinduló töegyed genotípusának változatlan megsokszorozásával (klónozás) nyert szaporulatának többfokozatú klónkísérletekben való vizsgálatával,
- b) generatív szaporítású magtermő klónösszeállítások esetében a törzsfa-klónok klón- és az ivaros úton nyert utódok (családok) utódvizsgálatával,
- c) a generatív szaporítású magtermő magonc-összeállítások és "kiválasztott" kategóriájú szaporítóanyagot kibocsátó állományok esetén a kiinduló populációt alkotó egyedek fenotípusának értékelésével, illetve a kedvező fenotípusú egyedek gyakoriságának és teljesítményének az utódnemzedékben való mérésével kell végezni.

1.3. A fajták gazdasági jelentőséget meghatározó tulajdonságait, többlethozamát vagy értékét igazoló kísérleteket úgy kell beállítani, hogy a vizsgált tulajdonságok, illetve teljesítmények statisztikailag értékelhetők, és a kísérleti hiba kimutatható legyen.

A statisztikai értékelést $p^* = 5\%$ -os tévedési szinten (valószínűségi szinten) kell elvégezni.

1.4. A kötelező fajtakritériumok (megkülönböztethetőség, egyneműség, állandóság) vizsgálatát célzó morfológiai, illetve élettani kísérletek klóngyűjteményekben is elvégezhetők.

1.5. A kísérlet

- a) típusa (klón- vagy utódvizsgálat, információs/előzetes-kiválasztó/fajtaösszehasonlító üzemi/termesztéstechnológiai kísérlet), és
 - b) elrendezése, ismétlés-, kezelés- és egyed/parcella mutatói
- legyenek összhangban egymással és a nemesítés folyamatában elfoglalt helyzet meghatározta kísérleti céllal.

1.6. Minden kísérletben kötelező elhelyezni a fajta szerinti standard fajtát. Emellett - szükség szerint - szerepelni kell olyan összehasonlító fajtának vagy fajnak is, amelyhez a fajtát a nemesítő hasonlítani kívánja, illetve amelynek segítségével a vizsgált fajta megkülönböztethetőségét meg lehet állapítani. Azoknál a fajoknál, ahol nincs standard fajta, az államilag elismert fajtát, ha ez sem áll rendelkezésre, valamely ismert származású (OECD szabályok szerint származásigazolt) szaporítóanyagot kell felhasználni a kísérlet kontrollkezeléseként.

1.7. A kísérletek öleljék fel a fajta alapfaja számára jelentősnek ítélt termőhelytípus-csoportok minél szélesebb körét. A speciális termőhelyre szánt fajtáknál a kísérletek súlypontja az adott speciális körülményre essen. A fajtákat a részükre legfontosabb erdőgazdasági tájakban, az ott leggyakoribb termőhelytípusokon kell kipróbálni. A kísérleti területen részletes termőhelyfeltárást kell végezni.

1.8. A kísérleteket az 5. pont szerint nyilván kell tartani. Létesítésüket a kivitel évében be kell jelenteni a minősítő intézetnek.

2. A kísérlet típusok

2.1. Egy kísérletet egyértelműen jellemző három ismérv:

2.1.1. Az alkalmazott vizsgálati módszer:

- a) klónvizsgálat,
- b) utódvizsgálat,
- c) származásvizsgálat.

2.1.2. A nemesítés rendszerében elfoglalt helyzet:

- a) előzetes-kiválasztó,
- b) fajtaösszehasonlító,
- c) üzemi/termesztéstechnológiai kísérlet.

2.1.3. A kísérlettechnikai kivétel (tényezők száma, elrendezés, ezen belül kezelésszám, ismétlésszám, egyed/parcella).

2.2. Az alkalmazott vizsgálati módszer szerinti kísérlet típusok

2.2.1. A klónvizsgálat

A gyakorlatban is vegetatív úton szaporított fajták esetében kell alkalmazni. Indokolt kivételt képez a magtermő klónösszeállítások, magtermesztő ültetvények nemesítési rendszerében a törzsfaj-klónok előszelekciója habitus és magtermesztési érték alapján. A klónvizsgálattal az eredeti kiinduló egyed természetesi értékét közvetlenül el lehet bírálni, mert a klónszaporulatokban a genotípus változatlan és azonos marad.

A nemesítés során többfokozatú klónkísérletekben egyre szigorodó követelményszintű pozitív szelekciót kell alkalmazni.

2.2.2. Az utódvizsgálat

Meghatározott egyedek bírálatát jelenti, ivaros úton keletkezett utódaik összehasonlítása alapján. A vizsgált kérdés az, hogy a kedvező fenotípus alapján kiválasztott egyed generatív úton (magról) szaporítva milyen mértékben örökíti át tulajdonságait az utódnemzedékben.

Utódvizsgálattal a generatív szaporítású fajtákat kell értékelni. Magtermő klónösszeállítás, magtermesztő ültetvény esetében az utódvizsgálatot törzsfaj-klónként külön-külön el kell végezni. Magtermő magonc-összeállításnál a törzsfánkénti "családokat" elkülönítve és azonosíthatóan kell vizsgálni és negatív szelekciót (genetikai gyérítést) kell alkalmazni.

2.2.3. A származásvizsgálat

Módszerében és elveiben megegyezik az utódvizsgálattal. Az alapvető különbség, hogy nem egy-egy konkrét egyed, hanem egyedek csoportjának (populációjának, illetve a populációból vett mintának) generatív úton nyert utódait hasonlítjuk össze. Az egyedcsoportot az adott származás (a szóban forgó faj helyi populációja) mintájának tekintjük, ezért az egyedek utódait a származáson belül nem kezeljük elkülönítetten. A származásvizsgálat célja a faj elterjedésén belüli genetikai és környezeti variáció kutatása, a természetesi céloknak leginkább megfelelő származások kiválasztása. A származásvizsgálat a magtermelő állományok (helyi populációk, származások) összehasonlításánál alapvető jelentőségű.

2.3. A nemesítési rendszerben elfoglalt helyzet szerinti kísérlet típusok

Az egyes fajokra ki kell dolgozni a nemesítés rendszerét. A kísérleteknek meghatározott helyet kell elfoglalni a rendszerben. Típusuk megválasztása, elrendezésük, kivitelezésük módja legyen összhangban a nemesítési-fajtavizsgálati sémákkal.

2.3.1. Korai értékelés (fiatalkori tesztelés)

Célja: nagytömegű nemesítői alapanyag (származások, klónok, utódnemzedékek) előzetes, gyors tesztelése

- a) kórtani rezisztencia, tolerancia,
- b) növekedési ritmus,
- c) beltartalmi érték,
- d) fiziológia, fenológia, morfológia,
- e) abiotikus stresszekkel szembeni tűrőképesség,
- f) elszaporíthatóság (például gyökeresedési hajlam),
- g) megkülönböztethetőség, egyneműség, állandóság szempontjából.

Helye: laboratórium, üvegház, tenyészkert, csemetekert.

Módszertan: a vizsgálati cél szerint, nemesítői programban meghatározottan, 1-5 évi vizsgálat. Teljes véletlen vagy véletlen blokkelrendezés.

2.3.2. Előzetes kiválasztó (információs, regiszter, első fokú klón, kisparcellás) kísérletek

2.3.2.1. Vegetatív szaporítású fajták klónvizsgálata

Célja: nagyszámú ismeretlen tulajdonságú klón első szelekciója, az ígéretesek kiemelése

- a) mortalitás,
- b) fiatalkori növekedési erély,
- c) növekedési ritmus,
- d) habitus, törzsalak, finomágúság,
- e) kórtani tolerancia

alapján.

Helye: az alapfaj számára megfelelő termőhelytípusokon, optimális és egyöntetű ökológiai viszonyok között 3-5 helyen.

Módszertan: sok, esetleg 100 feletti klónszám, 6 ismétlés 1-4-8 egyed/parcella, az inkomplett blokkelrendezés valamely típusa (például négyzetes rács). 40 alatti klónszám esetében véletlen teljes blokkelrendezés is lehetséges. Rövid vizsgálati idő:

- a) nyár-fűz 8-12 év,
- b) akác 10-12 év,
- c) egyéb lomb, fenyő 10-15 év.

2.3.2.2. Magtermő klónösszeállításokhoz szelektált törzsfák

2.3.2.2.1. Klónvizsgálata

Célja: magtermesztési érték meghatározása, fenológiai és morfológiai vizsgálatok, szelekció habitus alapján, kórtani megfigyelések, megkülönböztethetőség.

Helye: Klóngyűjtemény.

Módszertan: sok, legtöbbször 100 feletti törzsfaj-klón 1-2 ismétlésben, 3-5 egyed.

2.3.2.2.2. Utóvizsgálata

Célja: törzsfák genetikai értékének bírálata, magonc utódaik vizsgálatával.

Helye: a fajnak megfelelő termőhelytípusokon, 3-5 helyen, egyenletes ökológiai feltételek között.

Módszertan: sok utódnemzedék, 4-6 ismétlés, 10...100 egyedszám parcellánként (a kezelésszám és elrendezés függvényében). Véletlen teljes blokk, osztott parcellás, inkomplett blokkelrendezés. Közép- és hosszú távú értékelés.

3. A kísérlet típusok megválasztása

3.1. Egy meghatározott kísérleti cél elérésére több kísérleti elrendezés is alkalmas lehet. A szabatos értékelhetőség, a célszerűség szakmai minimumkövetelményei az alábbiakban határozhatók meg.

3.2. A kísérleteknek három követelménynek kell megfelelni:

3.2.1. Általában

a) feleljenek meg a vizsgált növényanyag genetikai jellegének (például klónfaját többfokozatú klónkísérletekben, magtermesztő ültetvény törzsfaj oltványait klón- és utóvizsgálatokban kell értékelni),

b) legyenek összhangban a nemesítés folyamatában elfoglalt helyzetükkel (más-más a követelmény az előzetes kiválasztó - fajtaösszehasonlító - üzemi/termesztéstechnológiai kísérletekkel szemben).

3.2.2. Egy-egy adott kísérlet során a kísérlettechnikai kivitel jellemzőinek (ismétlésszám, kezelésszám, egyed/parcella) és az alkalmazott kísérleti kontroll kezeléseknél meg kell felelni a rájuk vonatkozó, az előzőekben részletezett követelményeknek és statisztikailag igazolható összehasonlítást kell lehetővé tenniük.

3.2.3. E három alapelv betartása mellett a kísérleti típust

a) a kibocsátásra tervezett szaporítóanyag kategóriája, és

b) a vizsgálatba vont növényanyag (fajta, fajtaértékű szaporítóanyag-forrás) genetikai jellege (a kialakításában részt vevő genotípusok száma és a részvétel módja) figyelembevételével kell megválasztani.

3.2.4. Biztosítani kell a nemesítés folyamatában egymásra épülő kísérleti szintek (fokok) logikai sorrendjét.

4. A kísérlet megtervezésének menete

4.1. Az erdészeti fajtakísérletek döntő többsége terepi kísérlet. A létesítőnek messzemenően figyelembe kell vennie a termőhelyi adottságokat, és ezt a kísérlet térbeli rendjének kialakításakor érvényesítenie kell. A terepviszonyok, ökológiai tényezők figyelmen kívül hagyásával létesített kísérlet - helyesen megválasztott vizsgálati módszer és elrendezésmód esetén is - értékelhetetlennek kell tekinteni, mert a termőhelyi hatások elfedik vagy eltorzítják a tényleges kezeléskülönbségeket.

4.2. Az előkészítő munka

4.2.1. A rész követelményei alapján ki kell választani az elrendezésmódot.

4.2.2. Az elrendezésmód követelményeivel összhangban meg kell határozni:

a) a kísérlet kezelésszámát, ami a vizsgált kezelések (fajták) és a kísérlet kontroll kezeléseként beállított standard és összehasonlító fajták (klónok, származások stb.) számának összege,

b) az ismétlések számát (üzemi kísérletben legalább 3, egyéb típusban legalább 4),

c) a parcellánkénti egyedszámot,

d) az ültetési hálózatot (növényteret).

4.2.3. A növényteret megválasztásánál figyelembe kell venni a faj, illetve -fajta sajátosságait, a termesztési célt és a termőhelyi viszonyokat. Általában az adott termőhelyen bevált közepes növényteret kell alkalmazni. A hálózati kísérlet kivételével egy kísérleten belül a növényteret azonosnak kell lennie minden kezelésre nézve.

4.2.4. A növényteret, a kezelést, ismétlést és a parcellánkénti egyedszám alapján ki kell számítani a kísérlet területszükségletét.

4.2.5. Az erdőtervek, illetve helyi ismeretek alapján előzetesen ki kell választani azokat az erdő-, illetve földrészeket, amelyek termőhelyük és területnagyságuk alapján kísérleti terület céljára alkalmasnak ígérkeznek.

4.3. A helyszín megválasztása

4.3.1. Az előzetesen megválasztott területek alkalmasságáról a helyszínen kell meggyőződni.

4.3.2. Termőhelyfeltárást kell végezni talajmintavétellel, termőhelytípus (genetikai talajtípus) térkép és a szakismeretek alapján.

4.3.3. A kísérleti területről méretarányos vázlatot kell készíteni, amelyen fel kell tüntetni a fatermőképességet befolyásoló tényezők területi elhelyezkedését, a szintvonalakat (ártér és lejtős területek) és a lejtésirányt.

4.3.4. Olyan területet kell kiválasztani, ahol

a) a terület nagysága elegendő,

b) a termőhelytípus-csoport az adott faj számára megfelelő,

c) a termőhelyi viszonyok közel egyenletesek vagy egy irányban változnak (lejtő, ártéri fekvés),

d) a fatermőképességbeni különbségek előzetes kiválasztó kísérlet esetén egy, egyéb kísérlet esetén két termőhelyi osztálynál nem nagyobbak.

4.4. A kísérleti terv véglegesítése, a térbeli rend kialakítása

4.4.1. Ha a kiválasztott terület megfelel a követelményeknek, a kísérleti tervet véglegesíteni lehet.

4.4.2. A kísérlet alakját a termőhelyi egyenlenségek hibahatásának mérséklése érdekében lehetőleg négyzet vagy téglalap formájúra kell kialakítani.

4.4.3. A parcellák alakja - egy kísérleten belül egységesen - négyzet, téglalap, sáv alakú vagy soros lehet. Az 1:3 oldalarányú, téglalap alakú parcella a kedvező, mert ez a forma csökkenti leginkább a terep inhomogenitásának hatását, hátránya viszont, hogy a

két oldal arányának növekedésével - azonos egyed/parcellaszám mellett - nő a szélső szegélysorokba kerülő, szomszédhatásnak kitett fák száma.

4.4.4. A kísérlet alakja egyes elrendezésekben (például latin négyzet) kötött, másokban (például véletlen teljes blokk) rugalmasabban alakítható. Kötött elrendezésű kísérlet csak homogén termőhelyen szabad létesíteni.

4.4.5. A gyakorlatban a termőhely domborzati és ökológiai viszonyai többé-kevésbé egyenletlenek, változók. A kísérlet térbeli rendjét az adott területről nyert információk szerint az alábbi "kettős irányelv" szerint kell kialakítani:

- a) a blokkon - véletlen teljes blokkelrendezésnél az ismétléseken - belül közel azonos feltételeket kell biztosítani,
- b) a blokkok (ismétlések) parcelláin a kezeléseket véletlenszerű sorrendben kell elhelyezni.

4.4.6. Egy irányban egyenletesen változó termőhely esetén az ismétléseket úgy kell elhelyezni a terepen, hogy a változás hatása valamennyi parcellát azonos mértékben érintse. A blokkokon (ismétléseken) belül a parcellákat úgy kell kialakítani, hogy hosszabbik oldaluk a változás irányába essen.

4.4.7. A termőhelyi tényezők figyelembevételével megtervezett blokkok és ismétlések parcelláin a kezeléseket véletlenszerű sorrendben kell elhelyezni.

5. A kísérletek nyilvántartása

5.1. Az erdészeti kísérletek - néhány különleges esettől eltekintve - hosszú, gyakran több évtizedes időtartamúak. A kísérletek adatait erre tekintettel az alábbi szempontok szerint időtállóan rögzíteni szükséges.

5.2. Minden kísérletről részletes kísérleti leírást kell készíteni, amely magában foglalja:

- a) a területi azonosító adatokat (községhatár, tag erdőrész, helyrajzi szám),
 - b) a létesítés időpontját,
 - c) a kísérlet létesítőjét és kezelőjét,
 - d) a nemesítés rendszerében elfoglalt helyet és kísérleti célt,
 - e) a kísérleti cél elérésére alkalmazott módszert és kísérleti típust,
 - f) a kezeléseket számát és felsorolását a kontroll megjelölésével,
 - g) az elrendezésmódot, az ismétlésszámot, a parcellánkénti egyedek számát, az erdősítési hálózatot,
 - h) a felhasznált szaporítóanyag korát, választékát és származását,
 - i) a termőhelyfeltárás adatait,
 - j) áttekintő (megközelítési) és üzemtervi térképvázlatot, továbbá a kísérlet alapvázlatát a kezeléseket feltüntetésével,
 - k) a tervezett erdőművelési beavatkozásokat,
 - l) a megfigyelés, adatfelvételezés módját, tervbe vett idejét és szempontjait,
 - m) minden olyan további lényeges tényezőt, amely a kísérlet értékelésében jelentős lehet.
- A leírás kivonatát a kísérlet bejelentő és nyilvántartó lapra értelemszerűen fel kell vezetni.

5.3. Minden nemesítő intézmény köteles az általa létesített kísérletekről a kísérleti leírásokat tartalmazó nyilvántartást vezetni.

5.4. Az erdészeti kísérletekről a minősítő intézet országos nyilvántartást vezet. Szaporításra engedélyezés, illetve fajtaelismerés csak olyan kísérletek alapján történhet, amelyek a minősítő intézet tudomására és nyilvántartásába kerültek, és a szakmai követelményeknek megfelelőnek bizonyultak.

5.5. A kísérletekről a kísérleti leírással és a kísérlet bejelentő és nyilvántartó lappal egyidejűleg kísérleti naplót kell vezetni. A kísérleti naplóba folyamatosan be kell jegyezni minden lényeges eseményt, tevékenységet, illetve erdőművelési beavatkozást.

5.6. Gondoskodni kell róla, hogy a kísérleteket az erdőtervbe is bejegyezzék. Célszerű a részletes kísérleti leírás egy példányát az Állami Erdészeti Szolgálat területi igazgatóságánál is elhelyezni, az erdőterv mellékleteként.

6. A kísérletek kivitelezése

6.1. A kísérlet létesítésekor azonos technológiát (talaj-előkészítés, ültetés, növényvédelem stb.) kell alkalmazni a teljes kísérleti területen. Értelemszerűen a természetstechnológiai kísérletek, ahol a vizsgálat tárgya éppen a különböző technológiák hatása, ez alól indokolt kivételt képeznek.

6.2. A felhasznált szaporítóanyagokat a keveredés elkerülése érdekében festéssel, jeltáblával, elütő színű műanyag szalaggal jól elkülöníthetően már a csemetekertben meg kell jelölni.

6.3. A felhasznált szaporítóanyag legyen

- a) faj- és fajtaazonos,
- b) azonos szaporítási fokozatú,
- c) azonos korú és szaporítóanyag választékú (kivétel a klónkísérletbe vitt magonc kontrollt),
- d) ép, egészséges,
- e) egységes feltételek között megnevelt, valamint
- f) igazolt és azonosított származású.

Ezen feltételektől eltérni csak akkor indokolt, ha a kísérlet a szaporítóanyag-féleség/minőség különbözősége hatásának vizsgálatát célozza.

6.4. A kísérletet gondosan ki kell tűzni, határainak töréspontjait tartósan meg kell jelölni. Gondoskodni kell arról, hogy az ismétlések, blokkok, kezelések jól felismerhetők és azonosíthatók legyenek.

6.5. A kísérleteket legalább 2-3 sor (nyár, fűz, általában a tág hálózatot kívánó fajok esetében) vagy a várható famagasság felének megfelelő szélességű védőszegéllyel kell körülvenni. A kísérletből megmaradt szaporítóanyagot célszerű azonosítható módon a szegélybe erdősíteni, mert így a faminőségi vagy faterméstani vizsgálatokhoz szükséges mintatörzsek a kísérlet megbontása nélkül kidönthetők.

6.6. A létesítéskor esetleg technikai okokból kimaradó fajták helyére a kísérleti kontrollt (standard fajtát) javasolt ismételtlen a kísérletbe vinni. Ez az értékelést nem zavarja, hanem növeli az összehasonlítási alap pontosságát, ugyanis több egyedből megbízhatóbb a középérték.

7. A kísérletek fenntartása

7.1. A kísérleti és kontroll kezelések valamennyi parcelláján azonos időben, módon és eréllyel kell végrehajtani valamennyi tevékenységet (ápolás, nyesés, növtérbővítés stb.). Kivételt képez, amikor a vizsgálat az eltérő természetstechnológiára is kiterjed. Ebben az esetben azonban az eltérő beavatkozásokat a kísérleti leírásban tervezettnek megfelelően oly módon kell végrehajtani, hogy az egyértelmű, statisztikailag értékelhető legyen.

7.2. Erdőművelési beavatkozásoknál (gyérités, növtérbővítés) két megoldás lehetséges:

- a) egységesen kell eljárni minden kezelés (fajta) esetében,
- b) az egyes kezelések fejlődési állapotától (növedék, körlap stb.) meghatározottan a beavatkozás korábban, későbbben vagy eltérő eréllyel hajtható végre (ilyen helyzet származási kísérletekben adódhat).

7.3. A 7.1. és 7.2. pont szerinti erdőművelési beavatkozások tényét, időpontját, adatait (kikerülő egyedek fatérfogata, választékmegoszlása, darabszáma, technológiai jellemzők stb.) a kísérleti naplóban rögzíteni kell.

7.4. Az információs (előzetes kiválasztó) és fajtaösszehasonlító kísérleteknek optimális talajelőkészítési, telepítési, ápolási, védelmi stb. feltételeket kell biztosítani. Üzemi kísérletekben a szakszerű üzemi gyakorlatban elvárható ápolási szint szükséges.

7.5. A kísérleteket vadveszélyes helyen be kell keríteni.

8. A kísérletek felvételezése, adatközlés

8.1. Általános irányelvek

8.1.1. A kísérleteket folyamatosan meg kell figyelni, és el kell készíteni a kísérleti leírásban megtervezett felvételeket. A kísérleti naplóban rögzíteni kell a felvételezés idejét, módját, a tervezettől való esetleges eltérést, és a felvett adatokat a felvételi űrlapok csatolásával. Az adatokat folyamatosan ki kell értékelni, az eredményeket a kísérleti naplóba fel kell jegyezni.

8.1.2. A felvett adatok (tulajdonságok, teljesítmények, jellemzők) tegyék lehetővé a fajta

- a) azonosítását, megkülönböztethetőségének igazolását,
- b) egyöntetűségének, állandósultságának bizonyítását,
- c) gazdaságilag jelentős tulajdonságai alapján előnyei, igényei megállapítását.

8.1.3. A fajtánként súlypontosan kezelendő tulajdonságcsoportokat (az alapfaj, a genetikai fajtajelleg stb. figyelembevételével), és a kísérletek értékelésénél alkalmazott biometriai módszereket a nemesítővel egyeztetve a minősítő intézet határozza meg.

8.1.4. Az adatokat a statisztikai értékelést segítő egységes űrlapon kell felvenni. Törekedni kell a helyszíni elektronikus adatrögzítés kialakítására, módszertani egyeztetés alapján a minősítő intézet elektronikus adatrögzítő eszközön is fogad adatokat.

8.1.5. A rendszeres adatfelvételezés tegye lehetővé egy-egy kísérlet szabatos matematikai-statisztikai értékelését, a benne lévő valamennyi kezelés összehasonlítását, a rangsor felállítását, továbbá egységes módszerrel biztosítsa a kísérletek egymással való reális összehasonlíthatóságát is.

8.1.6. Fel kell venni a kísérlet adatait:

- a) az első vegetációs időszak végén (megmaradás, pótlásigény),
- b) az 5-tel osztható életkorokban,
- c) minden nevelővágás előtt,
- d) egészségi állapotban, növekedésben észlelt jelentős változás esetén,
- e) fajtabejelentéskor és helyszíni bírálatok előtt,
- f) a tervezett vágáskor fele időpontjában.

8.1.7. A már minősített, de tartamkísérletekben továbbra is megfigyelt fajtákról való adatközlést a minősítő intézet a fajtafenntartás időarányos teljesítése alapfeltételének tekinti és ismeri el.

8.1.8. Meg kell szervezni a kísérleti adatok tárolásának számítógépes rendszerét. A rendszert a minősítő intézettel egyeztetve célszerű kialakítani.

8.2. A fajtabélyegek és a DUS vizsgálatok

8.2.1. Készíteni kell a megkülönböztethetőség, mint kötelező fajtakritérium igazolására szolgáló (UPOV-módszer szerinti, fajtaoltalmi célú) és gyakorlati fajtaazonosításra alkalmas fajtaleírásokat is.

8.2.2. Az erdészeti fajok közül a nyárra, fűzre és lucfenyőre van kidolgozott UPOV módszertani útmutató. A fajtaleírás készítésekor ezt kell alkalmazni. Más fajok esetében ezek analógiájára egyszerűbb leírást kell készíteni.

8.2.3. Klóncsoportok, klónösszeállítások esetén a leírás klónonként is szükséges.

8.2.4. Magtermő klónösszeállításokban a megkülönböztetethez a klónokra kell értelmezni.

8.2.5. Szintetikus fajtáknál az egyneműséget a lényeges gazdasági jellemzőkre kell értelmezni, az egyes komponensek fenológiai és morfológiai különbözősége ez esetben természetes.

8.2.6. Az egyneműség és állandóság vizsgálatát a fajtakísérletek parcelláin álló egyedek és a csemetekerti szaporítások közvetlenül mérhető tulajdonságainak középértéke és szórása statisztikai vizsgálata alapján kell elvégezni.

8.2.7. Fokozatosan be kell vezetni a biokémiai vizsgálati eljárásokat (gél-elektroforézis, terpénanalízis, HPLC, RFLP, RAPD DNS stb.). A nemesnyár, fűz, akác és lucfenyő egyklónú és klóncsoport genetikai jellegű fajták, valamint a magtermő klónösszeállítások törzsfaklónjai ezzel az eljárással egyértelműen azonosíthatók.

8.3. Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

8.3.1. A fajtánként súlypontosan vizsgálandó érték mérő tulajdonságokat meg kell határozni.

8.3.2. Közvetlenül mérhető adatok, fajonként jellemzően:

a) famagasság 4 m-ig 10 cm-es, felette 0,5 m-es pontossággal,

b) évi magassági növekedés (cm),

c) mellmagassági átmérő (két egymásra merőleges irányból való mérés átlaga, mm pontossággal); átmérő helyett megadható a mellmagassági kerület is; 5 éves korig vagy 4 méter magasságig tőtátmérőt kell mérni,

d) mért adatokból számított átlagos fatérfogat, területegységre vetített fatérfogat,

e) körlap- és fatérfogat-növedék,

f) a törzs és az ágak által bezárt szög, 5°-os osztályok szerint,

g) finomágúság bonitált skála vagy az ág és a törzs átmérőjének aránya szerint,

h) erdei faválasztékok kihozatala álló vagy döntött fákon végzett választékbecslés szerint,

i) kéregszázalék, kitermelési apadék mért adatok alapján,

j) szaporítóanyag tulajdonságok: mag-, dugványprodukción, csírázóképeség, megeredési százaléka, megmaradási százaléka, nevelési technológia iránti igényesség,

k) különleges egyéb tulajdonságokat (például beltartalom, díszérték) felmutató fajta esetén a különleges igény kielégítésére jellemző mért vagy bonitált adatok,

l) méhlegelőt javító fajtáknál:

1. virágzási idő kezdete, vége, időtartama,

2. cukorérték,

3. korai és kései virágzás mértéke,

4. nektárkiválasztó képesség,

m) magtermesztő ültetvényeknél:

1. a törzsfaklónok magtermesztési értéke,

2. toboz-, (mag) termésmennyiség,

3. kihozatal tiszta magban,

4. ezermagtömeg,

5. léha magok aránya,

6. csírázóképeség, csírázási erély,

7. magtermés egyenletessége, virágzásbiológia.

8.3.3. Beltartalmi értékek

8.3.3.1. Bejelentéskor legalább fiatalkori faminőségi adatokkal kell rendelkezni. Nemesnyár, fűz és akác klónfajtáknál, valamint azon fajták esetében, amelyeket különleges faminőségi feltétel alapján terveznek a választékba illeszteni, a minősítő intézet által kialakított metodikájú faminőségvizsgálat szükséges.

8.3.3.2. Vizsgálni kell:

a) a testsűrűség (meghatározott nedvességtartalom mellett, g/cm³ vagy kg/m³),

b) a rosthosszúság,

c) a nyomó- és hajlítószilárdság, valamint

d) az ütő-törő szilárdság értékét.

8.3.3.3. A vonatkozó faipari szabványok alapján meg kell határozni a fajta faanyagának javasolható vagy lehetséges felhasználási területét (például lemez-, fűrészzipar, farostlemezzipar, forgácslapgyártás).

8.3.4. Termőhelyi adatok

A kísérleti helyszínről részletes termőhelyi felvételt kell készíteni. A "Kísérleti leírás"-hoz csatolni kell a "T-lapot" és a talajvizsgálati jegyzőkönyvet. Éghajlati és időjárási tényezők esetén a legközelebbi meteorológiai állomás adatait kell figyelembe venni.

8.3.5. Erdővédelmi adatok

8.3.5.1. A fajta erdővédelmi jellemzőit az alapfaj számára kiemelten fontos abiotikus tényezőkkel szembeni tűrőképesség, valamint a kórokozók és károsítók megjelenésének (tüneteinek) gyakorisága és fokozatai számbavételével (bonitálásával) kell meghatározni.

8.3.5.2. Közölni kell a mért jellemzők abszolút és a kontrollkezelésekhez (standard fajtához) viszonyított relatív gyakoriságát.

8.3.6. Termesztéstechnológiai adatok

8.3.6.1. Adatokat kell közölni a fajta termesztéstechnológia iránti igényességéről, a külterjes kezeléssel szembeni tűrőképességéről, a várható (előre jelezhető) erdőnevelési, erdőművelési tulajdonságairól, termesztésének/kitermelésének gépesíthetőségéről.

8.3.6.2. Az adatokat természetes formájukban (munkaóra/1000 db, gépóra/m², gépóra/ha stb.) kell a kísérleti naplóba feljegyezni.

5. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Erdészeti törzsupltetvények létesítésének, minősítésének és fenntartásának szakmai követelményei

1. Magtermelő állományok

1.1. Az állományok minősítésének követelményei

1.1.1. Általános követelmények

1.1.1.1. Az állomány a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésző állományok átlagánál legalább egy, az erdészeti hasznosítás szempontjából lényeges tulajdonságban jobb legyen, a többi tulajdonság pedig legalább érje el a környező állományok átlagát.

1.1.1.2. A magtermelő állományok elsősorban a természetes előfordulásokból, ezek hiányában a helyi környezeti feltételekhez feltehetően alkalmazkodott állományok közül jelölendők ki.

1.1.1.3. Az állományok megfelelő távolságban legyenek az azonos faj rossz minőségű vagy a hibridizálódásra képes rokon fajok állományaitól.

1.1.1.4. A magtermelő egyedek száma elegendő legyen a beltenyészet elkerüléséhez. Fő állományalkotó fajok magtermelő állományainak területe csak kivételes esetben legyen 1 hektárnál, nem állományalkotó fajok esetében 0,5 hektárnál kisebb. Azonos fafajú, közel azonos korú és minőségű erdőrészek tömbösíthetők.

1.1.1.5. Az állományok kora, fejlődési állapota olyan legyen, hogy a minősítés szempontjai világosan megállapíthatók és értékelhetők legyenek.

1.1.1.6. Az állományok legyenek mentesek a fajra jellemző kórokozó és károsító szervezetektől, mutassanak megfelelő ellenálló képességet az élőhelyükre jellemző kedvezőtlen ökológiai tényezőkkel szemben.

1.1.1.7. A morfológiai és a fenológiai tulajdonságaikra az adott fajra jellemző egyedi változatosság érvényesüljön. Nem kizáró ok például tölgyek esetében korán és későn fakadó változatok együttes előfordulása egy állományon belül.

1.1.1.8. A gyakorlati természetben el nem különített taxonok (például kocsánytalan tölgy: *Quercus petraea*, *Quercus polycarpa*, *Quercus dalechampii*), illetve olyan fajok esetében, ahol a vetőmag keveredésének lehetősége kizárt (például KTT-B), az együttes előfordulás megengedett. Az elegység kizáró ok, ha a vetőmag begyűjtése során a fajkeveredés veszélye fennáll (például KST-KTT-csertölgy).

1.1.1.9. A fatermesztés minőségi javításához szükséges tulajdonságaikban a származási körzeten belül a kijelölendő állományoknak kielégítően egységesnek kell lenniük.

1.1.1.10. Fatérffogat és tömeghozam szempontjából az állományok teljesítménye kedvezőbb legyen mint a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésző állományok átlaga.

1.1.1.11. Az alak, növekedési forma és habitus szempontjából különösen fontos a törzsegyenesség, a törzsátmérővel arányos finom és jól tisztuló ágrendszer, a villás és csavart egyedek kis gyakorisága.

1.1.1.12. Az állományok faminősége, az értékes erdei választékok kihozatala a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésző állományok átlagánál kedvezőbb legyen.

1.1.2. Fafajonkénti követelmények

1.1.2.1. Kocsányos tölgy (*Quercus robur*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), vörös tölgy (*Quercus rubra*) és cser (*Quercus cerris*), valamint feketedió (*Juglans nigra*)

1.1.2.1.1. Az állományok fáinak rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkal. A fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg, a fajokon belüli alak, fenológiai változatok, alfajok előfordulása azonban megengedett, egyes esetekben kívánatos (például szlávón tölgy, későnfakadó változatok) is lehet. Az állományokon belül az egyes tölgyfajok elegyedése nem megengedett.

1.1.2.1.2. Alapvető követelmény az állományokkal szemben, hogy a magtermelő fák:

- egyenes törzsűek,
- finom ágszerkezetűek,
- csavarodásmentesek,
- villásodásra, fattyúhajtás képzésére kevésbé hajlamosak legyenek.

1.1.2.1.3. Az engedélyezés általános feltételei:

- legalább 3 ha területi kiterjedés,
- legalább 70 éves, cser, vörös tölgy és feketedió esetén 50 éves életkor.

1.1.2.2. Bükk (*Fagus sylvatica*) és gyertyán (*Carpinus betulus*)

1.1.2.2.1. Az állományoknak más állományokhoz viszonyítva elsősorban az egyenesség és finom ágszerkezet vonatkozásában kell kitűnniük. Nem engedélyezhető, hogy a fák több mint egyharmadánál erős villásodás, csavarodottság, rákos képződmények és gyertyán esetében túlzott bordásság forduljon elő.

1.1.2.2.2. Az engedélyezés általános feltételei:

- legalább 3 ha, gyertyán esetén 1 ha területi kiterjedés,
- legalább 70 éves életkor.

1.1.2.3. Akác (*Robinia pseudoacacia*)

1.1.2.3.1. Az állományoknak elsősorban törzsalak és egyenesség tekintetében kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük. Az erősen villásodó, illetve görbülő egyedek részaránya állományon belül nem lépheti túl az egyharmadot. Mivel maggyűjtés általában kb. 10 évente végezhető, ezért a kiváló genetikai értékű állományok (árboacák) génmegőrzési céllal véghasználat után gyökérsarjról egyszer felújíthatók. A rossz genetikai értékű egyedek felújulását ilyenkor meg kell akadályozni.

1.1.2.3.2. Az engedélyezés általános feltételei:

- legalább 1 ha területi kiterjedés,
- legalább 15 éves életkor.

1.1.2.4. Hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és ezüsthárs (*Tilia tomentosa*)

1.1.2.4.1. Az állományok fáinak rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkal. A fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg. Alapvető követelmény az állományokkal szemben, hogy a magtermelő fák

- egyenes törzsűek,
- finom ágszerkezetűek,
- csavarodásmentesek,
- villásodásra, fattyúhajtás képzésére kevésbé hajlamosak

legyenek.

1.1.2.4.2. A maggyűjtés az állományok fokozatos, több évre elhúzódó, folyamatosan csak néhány fát érintő kitermelésével is megengedett. Az ilyen fakitermelést az illetékes erdőfelügyelőséggel egyeztetni kell.

(3) Az engedélyezés általános feltételei:

- a) legalább 1 ha területi kiterjedés,
- b) legalább 40 éves életkor.

1.1.2.5. Mézgás éger (*Alnus glutinosa*), fehér nyár (*Populus alba*) és fekete nyár (*Populus nigra*)

1.1.2.5.1. Az állományoknak elsősorban a fahozam, törzsalak, egyenesség és egészségi állapot tekintetében kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük. Fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg.

1.1.2.5.2. A maggyűjtés az állományok fokozatos, több évre elhúzódó, folyamatosan csak néhány fát érintő kitermelésével javasolt. A fakitermelést az illetékes erdőfelügyelőséggel egyeztetni kell.

1.1.2.5.3. Az engedélyezés általános feltételei:

- a) legalább 0,5 ha területi kiterjedés,
- b) legalább 40 éves, nyáraknál 20 éves életkor.

1.1.2.6. Erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) és feketefenyő (*Pinus nigra*)

1.1.2.6.1. Az állományoknak elsősorban a fahozam, egyenesség, finom ágszerkezet, jó minőségű faanyag, légszennyezéssel szembeni ellenállóképesség, szárazságtűrés és az egészségi állapot vonatkozásában kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük.

1.1.2.6.2. Az engedélyezés általános feltételei:

- a) legalább 3 ha területi kiterjedés,
- b) legalább 60 éves életkor.

1.1.2.7. Lucfenyő (*Picea abies*), jegenyefenyő (*Abies alba*), vörös fenyő (*Larix decidua*), duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*) és simafenyő (*Pinus strobus*)

1.1.2.7.1. Az állományok fájának rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkel. A fajokon belüli alaki, fenológiai változatok előfordulása megengedett, de törekedni kell az értékes származások, változatok (szudéta vörösfenyő, zöld duglász stb.) egynemű állományainak elkülönítésére.

1.1.2.7.2. Az állományoknak más állományokhoz viszonyítva elsősorban a fahozam, faminőség, finom ágszerkezet, a szárazságtűrés, az egészségi állapot, légszennyezéssel szembeni ellenállóképesség és törzsegyenesség (vörösfenyő - kardalakúság) tekintetében kell kitűnniük.

1.1.2.7.3. Az engedélyezés általános feltételei:

- a) legalább 1 ha területi kiterjedés,
- b) legalább 50 éves életkor.

1.2. Az állományok törzskönyvezésének menete

1.2.1. Kezdeményezés

1.2.1.1. Törzskönyvezésre javaslatot tehet az erdő tulajdonosa (kezelője), az Erdészeti Tudományos Intézet, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatósága, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatala és területi szervei (nemzeti park igazgatóságok), valamint hivatalból a minősítő intézet.

1.2.1.2. A törzskönyvezés kezdeményezője a kérelmét 1 példányban megküldi a minősítő intézet részére a "Magtermelő állománytörzslap" című nyomtatványon.

1.2.1.3. A minősítő intézet, ha az állomány a bejelentőív adatai alapján az 1.1. rész szerinti követelményeknek megfelel, az állományt törzskönyvi előjegyzésbe veszi.

1.2.2. Helyszíni bizottsági minősítés

1.2.2.1. A minősítő intézet a beérkezett javaslat helyszíneli elbírálására bírálóbizottságot kér fel.

1.2.2.2. A bírálóbizottságba tagot jelöl az erdő tulajdonosa (kezelője), az Erdészeti Tudományos Intézet, az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatósága, valamint a minősítő intézet. Védett természeti területen a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium területi szervei (nemzeti park igazgatóságok) is tagot küldhetnek.

1.2.2.3. A bírálóbizottság az állományokat helyszíneli, ellenőrzí határait és az üzemtervnek való megfelelést. Mintaterületet jelöl ki, és az egyedek bonitálásával megállapítja a minőségi jellemzőket. Az állomány fenotípusos minősítése a bírálóbizottság feladata.

1.2.2.4. A bírálóbizottság mérlegeli az 1.1. rész előírásainak való megfelelést, és összbenyomása, valamint a mintaterületeken kapott adatok alapján javaslatot tesz az állomány törzsültetvénykénti elfogadására. Ehhez segédanyagként felhasználható a mintateres felvételtől készíthető számítógépes állományminősítés.

1.2.2.5. A bizottság szükség szerint javaslatot tesz az erdőművelési beavatkozások módjára, erélyére.

1.2.3. A helyszíni minősítés, bonitálás irányelvei

1.2.3.1. Az állomány átlagos minőségű helyén mintaterület jelölendő ki: rudas korú állományban: 40 x 25 m; termő korú állományban: 40 x 50 m.

1.2.3.2. A mintaterületen felvételre kerül a főfaj minden törzse törzsegyenesség, csavarodottság, koronaminőség és villásodás szerint. A felvétel során az egyes faegyedeket 5 minőségi osztályba kell besorolni:

- 1. Kiváló
- 2. Jó
- 3. Megfelelő
- 4. Kedvezőtlen
- 5. Igen kedvezőtlen

1.2.3.3. A faegyedek jellemzőit a következők szerint kell értékelni:

1.2.3.3.1. Törzsegyenesség

- 1. Egyenes, általában a koronán végigfutó, monopodiális törzsű fa
- 2. Még egyenes, de a koronában szétágazó törzsű fa
- 3. Átmeneti, kissé görbülő, illetve határozatlan
- 4. Jelentősen síkgörbe fa
- 5. Erősen térgörbe fa

1.2.3.3.2. Csavarodottság

1. Nem csavarodott
 2. Alig csavarodott, 10 m-ig legfeljebb 90°-ig csavarodott
 3. Csavarodott, 10 m-ig 90-180°-kal
 4. Erősen csavarodott, 10 m-ig max. 270°-kal
 5. Igen erősen csavarodott, 10 m-ig teljes kört fordul, azaz eléri a 360 °-ot
- 1.2.3.3.3. Koronánagyság és minőség:
1. Igen nagy, szabályos
 2. Nagy, elég szabályos
 3. Átmeneti, közepes nagyságú
 4. Kicsi, általában zászlós
 5. Igen kicsi, többnyire nyomott
- 1.2.3.3.4. Villásodás
1. Nincs
 2. Csak a koronában, a fmagasság felső harmadában
 3. Csak a koronában, a fmagasság felső felében
 4. A törzsben is villás
 5. Többszörösen villás
- 1.2.3.4. A minőségi osztályozás lehetővé teszi az állományok matematikai statisztikai módszereken alapuló rangsorolását.
- 1.2.4. Az állományok minősítése
- 1.2.4.1. A fenotípusos minősítés után az állomány kizárólag a "Kiválasztott" kategóriába sorolható be.
- 1.2.4.2. A "Vizsgált" kategóriába sorolás feltétele, hogy a populáció fenotípusosan mutatózó kedvező tulajdonságainak öröklődése a 3. és 4. számú melléklet szerint nyersen bizonyítható.
- 1.2.4.3. A Bizottság javaslata alapján a minősítő intézet a követelményeknek megfelelő állomány törzskönyvezi, illetve a követelményeknek meg nem felelő állományt törli a törzskönyvi előjegyzésből.
- 1.2.4.4. A "Magtermelő állomány-törzslap" című nyomtatványt jóváhagyás után a minősítő intézet köteles megküldeni:
- a) az erdő kezelője részére 1 példányban,
 - b) az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatóságának 2 példányban,
 - c) védett természeti területek esetében vagy egyéb szűkség esetén a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalának területi szerve részére 1 példányban.
- A törzskönyvet minden év december 31-ével naprakésszé kell tenni.

1.3. Ellenőrzési feladatok

- 1.3.1. A magtermelő állományokat a minősítő intézet időarányosan, de legalább 5 évente ellenőrzi, amelynek főbb szempontjai a következők:
- a) az állomány beazonosíthatóságának ellenőrzése (MÁ jelek a határon), az erdőtervi adatok naprakésszé tétele törzslapon,
 - b) az egészségi állapot megítélése,
 - c) a gyéritési mintaterületek közös kijelölése a gazdálkodóval,
 - d) az állománykezelési teendők meghatározása, különös tekintettel a következő 5 évre.
- 1.3.2. A magtermelő állományokban előírt erdőgazdálkodási feladatok teljesítésének ellenőrzését az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatósága végzi szakmai felügyeleti jogkörében.

1.4. Állománykezelési irányelvek

- 1.4.1. A magtermelő állomány határát legalább a töréspontokon összelátható módon, jól látható MÁ betűvel kell megjelölni szemmagasságban.
- 1.4.2. A magfák négyoldali festékponttal, a kivágandók kacorral jelölendők meg a mintaterületen.
- 1.4.3. Az erdőművelési beavatkozásokat úgy kell végrehajtani, hogy a kedvezőtlen adottságú (beteg, alaki hibás stb.) fák a magtermelésből kiszoruljanak, a visszamaradó, jó fenotípusú egyedek magtermelési feltételei javuljanak.
- 1.4.4. Ahol lehetséges, törekedni kell a második koronaszint kialakítására, illetőleg megtartására, valamint a természetes kísérő és elegyfajok kímélésére.
- 1.4.5. Az állomány egészségi állapotának megóvása érdekében az előírt fakitermelést vegetációs időn kívül, kíméletes döntési és közelítési módszerek alkalmazásával kell elvégezni.
- 1.4.6. A földről gazdaságosan nem gyűjthető magok esetében megengedhető az ütemezett véghasználattal végzett gyűjtés.
- 1.4.7. A mageredetű vagy egyszer sarjztatott akácállományok génkészlete egy alkalommal megőrizhető gyökérsarjról való felújítással.
- 1.4.8. Az erdőgazdálkodó egyedi állománykezelési útmutató elkészítésével kutatási vagy oktatási intézményt, illetve szakértőt megbízhat. Ennek 1-1 példányát "Törzslap"-hoz való csatolás céljából az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatóságának és a minősítő intézetnek meg kell küldeni.

1.5. Az állományok törzsültetvénykénti megszüntetése (törzskönyvből való törlés)

- 1.5.1. A törzskönyvezésre javaslatot tevők jogosultak a törzskönyvből való törlés kezdeményezésére is.
- 1.5.2. Kivételes esettől eltekintve, törlést csak az állomány egészségi állapotának súlyos megromlása vagy felújulása miatt lehet kezdeményezni.
- 1.5.3. A törzskönyvből való törlésről a minősítő intézet dönt az erdőszaki szakhatóság véleményének figyelembevételével. A törlésről a minősítő intézet értesíti az erdő kezelőjét, valamint az Állami Erdészeti Szolgálat Területi Igazgatóságát, védett természeti területen a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalának területi szerveit.

2. Magtermesztő ültetvények

2.1. Általános követelmények

2.1.1. A magtermesztő ültetvény a klónösszeállítás, illetve a magonc-összeállítás genetikai jellegek gyakorlati megvalósulása, ennek megfelelően kiemelt (fenotípus alapján végzett egyszeselekción átesett), illetve klón- és utóvizsgálattal ellenőrzött törzsfaklónokból, illetve törzsfamagoncokból kell létesíteni.

2.1.2. Fatermesztési (gazdasági) célú magtermesztő ültetvény létesítéséhez csak "szuperelit" szaporítási fokozatú szaporítóanyag használható fel.

2.1.3. A minősítő intézet a 2.1.1. és 2.1.2. pontok szerinti előírásoktól eltekinthet, illetve a továbbiakban részletezett követelményszintet mérsékelheti, ha a magtermesztő ültetvény elsődleges célja valamely populáció genetikai készletének megőrzése, de az ültetvényt alkotó komponensek beazonosíthatóságától nem tekinthet el.

2.1.4. Az ültetvényben levő törzsfaklónok, illetve -családok száma biztosítani kell a szabad beporzással keletkezett utódnemzedék kellő genetikai sokszínűségét. Egy ültetvényben legkevesebb 30 klón, illetve család kell legyen. Kevesebb komponens egyedi mérlegelés esetén akkor lehetséges, ha a 4. és 5. számú melléklet szerinti összehasonlító vizsgálatok eredményei ezt indokolják. Szabadbeporzású magtermesztő ültetvény esetében azonban ez az érték 15-nél kevesebb nem lehet.

2.1.5. Az ültetvény létesíthető eltérő származásokból is, de az együttvirágzás biztosításának érdekében az eredeti termőhelyek ökológiai viszonyainak különbsége a napi középhőmérsékletek +5 °C feletti értékei hőösszegében kifejezve ($t-5 < 130$) max. 130 °C lehet.

2.1.6. Az ültetvényt azonos fajú állományoktól 200-500 m széles izolálásának kell elválasztania, az izolálás védőhatásától függően. Az izoláció akkor tekinthető megfelelőnek, ha a fő virágzási időszak alatt a helyi pollensűrűséghez viszonyított elkerülhetetlen külső pollen beszűrődés elhanyagolható mértékű.

2.1.7. Az önbeporzás lehető legkisebbre csökkentésének érdekében az azonos klónok vagy családok között legalább 25 m távolság szükséges.

2.1.8. A magtermesztő ültetvény helyének legmegfelelőbb a faj optimális igényénél némileg melegebb, kissé szárazabb, nem fagyúgós termőhely, amely mentes az erős szélhatástól, és ahol a kései fagyok gyakorisága alacsony. Az ültetvény ajánlott legkisebb területe 3 ha, legkisebb átmérője 150 m.

2.1.9. A térbeli rendet (a komponensek elrendezését) oly módon kell kialakítani, hogy az esetleges genetikai gyérités végrehajtható legyen.

2.2. Genetikai jellegenkénti követelmények

2.2.1. A magonc magtermesztő ültetvényében nemesítési vagy génmegőrzési céllal kijelölt törzsfák utódnemzedékei helyezhetők el. Létesítése akkor indokolt, ha a javítani kívánt tulajdonság kimutatható örökölhetősége kicsi (minőségi bélyeg), és a faj szabad állásban korán termőre fordul, továbbá ha az oltás alany-nemes összeférhetlenségi okból nem célszerű, illetve általában a nemesítés kezdeti szakaszában. A magot bő termés évében kell gyűjteni, és legalább az egyik szülő legyen ismert (anyafa).

2.2.2. Oltvány magtermesztő ültetvényben csak olyan klónok helyezhetők el, melyek esetében klón-, illetve utóvizsgálati adatok a termesztési érték becslésére rendelkezésre állnak, illetőleg az erre irányuló vizsgálatok folyamatban vannak.

2.3. Az ültetvények létesítése és minősítése

2.3.1. Magtermesztő ültetvény létesítése

2.3.1.1. Magtermesztő ültetvény létesítésének szándékát a minősítő intézetnek előzetesen be kell jelenteni, és az erdészeti genetikai ismeretekkel rendelkező szakértő által készített, de legalább felülvizsgált (ez esetben ő a felelős tervező) kiviteli tervdokumentációt a minősítő intézettel jóvá kell hagyni.

2.3.1.2. A kiviteli tervnek tartalmazni kell:

a) az összeállítás nemesítési jellemzőit (a törzsfák származási helye, fenotipikus főlénye, klón- és utóvizsgálatok eredményei stb.),

b) a klónok vagy családok jegyzékét, mennyiségét és arányát,

c) az áttekintő helyszínrajzot és az ültetési vázrajzot (klóntérkép),

d) a tervezett létesítési helyet, módszert, az izolációt,

e) az alkalmazott sor- és tőtávot, a létesítés technológiai adatait és költségvonzatait,

f) kiültetéskor csatolni kell a származási igazolványt és a növény-egészségügyi állapot igazolását.

2.3.1.3. A kivitelezés során az összeállítás klónjait, magonc-összeállítás esetén "családjait" a jóváhagyott terv szerint kell telepíteni úgy, hogy minden egyes egyed azonosítható legyen.

2.3.1.4. Csak ismert eredetű, dokumentált, törzsfánként elkülönített szaporítóanyag használható fel (minden egyedet címkével kell ellátni). Pótlás csak az ültetési vázrajz szerint végezhető. Előnyös a helyszínen végzett suhángba oltás vagy szemzés.

2.3.2. Törzskönyvi előjegyzés

Telepítés után az ültetvény műszaki átadásra kerül. Ha a létesítés megfelel a kiviteli tervdokumentációnak, a termőre fordulás időpontjáig az ültetvény törzskönyvi előjegyzésbe kerül, a kiviteli dokumentációval igazolt OECD kategóriában.

2.3.3. Törzskönyvezés és a törzskönyv vezetése

2.3.3.1. Termőre fordulásakor az ültetvényt a minősítő intézet minősíti, és ellenőrzi, hogy a klónösszetétel megfelel-e a kiviteli tervdokumentációnak, és kielégítő-e az izoláció. Jelentős eltérésnek számít az 5%-nál nagyobb számú, az összeállítástól eltérő klón.

2.3.3.2. Csak az a magtermesztő ültetvény minősíthető és törzskönyvezhető, továbbá vetőmagja akkor engedélyezhető az elismeréskor (fajta esetén) vagy törzskönyvi előjegyzéskor meghatározott OECD kategóriában forgalomba hozatalra, illetve felhasználásra, melynek klónösszetétele és klónaránya megfelel az elismeréskor meghatározottnak és minden egyes egyede azonosítható, valamint nemkívánatos idegen pollentől megfelelően izolált.

2.3.3.3. A magtermesztő ültetvények vetőmagja kiemelt vagy vizsgált OECD kategóriába minősíthető és elit szaporítási fokozatú lehet.

2.4. Magtermesztő ültetvények fenntartása

2.4.1. A klón-, illetve a magonc-összeállítás fenntartása

2.4.1.1. A klónösszeállítást (fajtát) alkotó törzsfaklónokat legalább 3-5 példányban klóngyűjteményben kell elhelyezni. A törzskönyvezést a klóngyűjteményben kell végezni.

2.4.1.2. Az oltógallyakat begyűjtéskor klónonként kötegelve elkülönítve kell tartani, egyértelműen meg kell jelölni, és származási igazolvánnyal kell ellátni.

2.4.1.3. Az oltványokat olyan mennyiségben és összetételben kell előállítani, hogy a fajta elismerésekor meghatározott klónösszetétel és klónarány (figyelembe véve a pótláshoz szükséges ésszerű mennyiséget is) az újonnan létesített ültetvényben reprodukálható legyen.

2.4.1.4. A magtermesztő ültetvényben a törzsszámcsökkentést az összetevő törzsfaklónok vagy utódnemzedékek (családok) előzetes genetikai értékelése alapján oly módon kell végrehajtani, hogy az előállított vetőmag termesztési értéke javuljon.

2.4.1.5. A magonc-összeállítást vagy a kiinduló törzsfák vegetatív megőrzésével, vagy az utódnemzedékekben (családokban) szelektált egyedek klónozásával lehet fenntartani. Ez utóbbi esetben a magonc-összeállítás klónösszeállítássá alakítható át.

2.4.2. Az ültetvénykezelés irányelvei

2.4.2.1. Ápolás: az ültetvényt megfelelő kultúrállapotban kell tartani, a fászkák fejlődésének, valamint a rágcsálók távol tartásának érdekében közvetlen környéküknek gyommentesnek kell lennie. Köztes művelés a fászkáktól 1 m-nél távolabb folytatható.

2.4.2.2. Termőfelület (koronaalakítás): cél a föltisztulás késleltetése, a magtermés gazdaságosan gyűjthető magasságban tartása. Ennek érdekében a korona szakszerű csonkolása, alakítása megengedett.

2.4.2.3. Műtrágyázás, termésfokozás, növényvédelem: a kezelés célja az általános kondíciójavítás, a virágzás és terméskötés fokozása, a virág- és a terméskárosítók elleni védelem. A kiviteli terv előírásai, illetve felelős tervező (szakértő) által jóváhagyott technológia szerint kell végezni.

2.4.2.4. Genetikai gyérités: csak a felelős tervező (fajtafenntartó) által kijelölt egyedek távolíthatók el, a 4. és 5. számú melléklet szerinti összehasonlító vizsgálatok eredményei alapján.

2.5. Ellenőrzési feladatok

2.5.1. A minősítő intézet évente ellenőrzi az ültetvényeket, amelynek főbb szempontjai:

- a) az egészségi állapot megítélése,
- b) a törzsültetvénykénti alkalmasság és a kultúrállapot ellenőrzése, a kezelési teendők meghatározása, egyeztetése,
- c) a várható termés becslése, valamint
- d) a maggyűjtés ellenőrzése az OECD követelményrendszer szerint.

2.5.2. A szakmai követelmények súlyos megsértése esetén a minősítő intézet az ültetvényt zár alá helyezi.

2.6. Törzskönyvből való törlés

2.6.1. Az ültetvényt a gazdálkodó a minősítő intézet engedélye nélkül megszüntetheti, ha azt saját pénzügyi forrásából létesítette és üzemeltette. Ez esetben a megszüntetést a minősítő intézetnek köteles bejelenteni. Amennyiben az ültetvény létesítése és üzemeltetése részben vagy egészben állami pénzből történt, az ültetvény megszüntetéséhez a minősítő intézet előzetes engedélye szükséges. A döntés főbb szempontjai:

- a) az ország távlati szaporítóanyag igényének kielégítéséhez szükség van-e az ültetvényre,
- b) a mag begyűjtése gazdaságosan megoldható-e,
- c) az ültetvény egészségi állapota.

2.6.2. A minősítő intézet kezdeményezheti a továbbszaporításra a 2.6.1. pont alapján alkalmatlanná vált ültetvény törzskönyvből való törlését és felszámolását.

3. Anyatelepek

3.1. Általános követelmények

3.1.1. A klón, klóncsoport és klónkeverék genetikai fajtajellegek törzsültetvénykénti gyakorlati megjelenése az anyatelep. A vegetatív szaporítású fajták szaporítóanyagának előállításának az egymásból levezethető szaporítási fokozatok többlépcsős rendszerében kell megvalósulnia.

3.1.2. Anyatelep csak magasabb szaporítási fokozatú alapanyagból létesülhet, mint amit ki fog bocsátani.

3.1.3. Központi és üzemi anyatelep csak fémzárolt, származási igazolvánnyal ellátott alapanyagból létesíthető.

3.1.4. Törzsanyatelepet legalább egy, törzsállományt 2-3 helyen kell létesíteni. Természeti katasztrófák következményeinek elkerülése érdekében a jelentősebb fajtákból (1 ha feletti országos összes üzemi anyatelep-felület) legalább két helyen kell központi anyatelepet létesíteni.

3.2. Genetikai jelleg szerinti követelmények

3.2.1. A klóncsoportot alkotó klónokat elkülönítve kell fenntartani és szaporítani, az erdősítési célra kiadott szaporítóanyagba a fajtaelismeréskor rögzített arányban kell kerülniük.

3.2.2. A klónkeverék esetében a vegetatív szaporítási ciklusok lehető legmagasabb száma három.

3.3. Az anyatelepek létesítése és minősítése

3.3.1. Törzsanyatelepet, törzsállományt és központi anyatelepet csak a minősítő intézet engedélyével és a fajtafenntartó hozzájárulásával szabad létesíteni. Üzemi anyatelep létesítésének szándékát a minősítő intézetnek be kell jelenteni, kérve a szükséges elit dugvány fémzárolását.

3.3.2. Az anyatelepről egyszerűsített kiviteli dokumentációt kell benyújtani, a faj, a fajta, a darabszám, a sor- és tőtávolság, a művelési mód megadásával. Csatolni kell az áttekintő megvalósulási vázlatot, valamint a felhasznált növényanyag származási igazolványának adatait.

3.3.3. A minősítő intézet az új anyatelepet törzskönyvi előjegyzésbe veszi és egyedi azonosító kóddal látja el.

3.3.4. A minősítő intézet a minősítő szemlén - szükség szerint szakértő bevonásával - minősíti az anyatelepet, különös tekintettel a fajtaazonosságra és az egészségi állapotra, és a fajtatiszta, egészséges, megfelelő kultúrállapotban lévő anyatelepet törzskönyvezi.

3.4. Az anyatelep fenntartása

3.4.1. A klón, klóncsoport, klónkeverék fenntartása

3.4.1.1. Az elszaporítás alapját képező növényanyagot klóngyűjteményben (klónarchívumban) kell elhelyezni. A klóngyűjteményt fa alakú törzsállományként és évenkénti visszavágással folyamatosan fiatalkori (juvenilis) állapotban tartott törzsanylep formájában kell létesíteni és fenntartani.

3.4.1.2. A törzsanylepet csak egy helyen és klónként legalább 5-10 egyeddel, törzsállományt 2-5 eltérő termőtájon elhelyezve klónként és törzsállományként legalább 10 egyeddel kell létesíteni, és fenntartani.

3.4.1.3. A klóngyűjtemény célja a klónok megőrzése, a továbbszaporíthatóság fenntartása és ellenőrzése, a klón biológiai vágásérettségi korig való további megfigyelése, valamint szuperelit szaporítóanyag biztosítása központi anyatelep(ek) létesítéséhez.

3.4.1.4. A központi anyatelepen a szelekciós tevékenységet oly módon kell végezni, hogy a sérült, beteg, kedvezőtlen típusú egyedek a szaporításból kizárásra kerüljenek, az időszakonként esedékes felújítás törzsanylepről vagy a törzsállományból nyert "vizsgált" szaporítóanyaggal történjen.

3.4.1.5. Az anyatelepet akkor kell felújítani, ha egészségi állapotában, életképességében, szaporítóanyag-hozamában jelentős kedvezőtlen változás következik be. Nyár és fűz fafajú törzsanylep esetén a lecserélés 10 évenként ajánlott.

3.4.2. Az anyatelep kezelésének irányelvei

3.4.2.1. Az anyatelepeket az igénytől függetlenül minden évben le kell termelni.

3.4.2.2. Fajtától függő ciklusban gondoskodni kell az anyatelepek lecseréléséről.

3.4.2.3. A technológiából származó sebzések miatt fokozott gondot kell fordítani a növényvédelemre.

3.5. Ellenőrzési feladatok

3.5.1. A minősítő intézet évente a helyszínen ellenőrzi az anyatelep továbbszaporításra alkalmas voltát, a fajtaazonosság, a kultúrallapot, a növény-egészségügyi helyzet, valamint a megtermelt szaporítóanyag hozama és életképessége alakulását.

3.5.2. A minősítő intézet időközönként az egyes anyatelepek szaporítóanyaga összehasonlító kitermesztésével ellenőrzi a kibocsátott szaporítóanyag fajtatisztaságát, egyöntetűségét és életerejét.

3.6. Törzskönyvből való törlés

3.6.1. A klóngyűjtemény és a központi anyatelep megszüntetéséhez a minősítő intézet előzetes engedélye szükséges.

3.6.2. Üzemi anyatelepet a gazdálkodó a minősítő intézet előzetes engedélye nélkül is megszüntethet, de a minősítő intézet tekintetében bejelentési kötelezettséggel tartozik. A továbbszaporításra alkalmatlan anyatelepet a minősítő intézet törli a törzskönyvből.

6. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A)

Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok vetőmag tételeivel szembeni követelmények

1. Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok vetőmagtégeit csak akkor lehet forgalmazni, ha a magtétel eléri a 99%-os fajtisztasági szintet.

2. Az 1. pont rendelkezéseitől eltérően az 1. számú mellékletben felsorolt, közeli rokonságban álló fajok esetében - a mesterséges hibridek kivételével - fel kell tüntetni, ha a magtétel fajtisztasága nem éri el a 99%-ot.

B)

Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridek növényi részeivel szembeni követelmények

Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridek növényi részei elfogadható forgalmazhatósági minőséggel kell hogy rendelkezzenek. Az elfogadható forgalmazhatósági minőséget az általános tulajdonságokra, egészségre és megfelelő méretre határozzák meg. A Populus fajok esetében a C) részben meghatározott további előírásoknak is teljesülniük kell.

C)

A fásdugványokkal vagy csemetékkel szaporított Populus fajok külső minőségi szabványainak előírásai

1. Fásdugványok

1.1. A szárdugványok nem tekinthetők megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hiányosságok bármelyike fennáll:

- a) hajtásrészük több mint két éves,
- b) kettőnél kevesebb jól fejlett rügyük van,
- c) nekrózissal érintettek vagy károsító szervezetek károsításait mutatják,
- d) kiszáradás, túlhevülés, penészedés vagy rothadás jeleit mutatják.

1.2. A szárdugványok kötelező legkisebb méretei:

- a) legkisebb hossz: 20 cm,
- b) legkisebb felső átmérő:
 - EC 1. osztály: 8 mm,
 - EC 2 osztály: 10 mm.

2. Ültetési anyagok

2.1. Az ültetési anyagok nem tekinthetők megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hiányosságok bármelyike fennáll:

- a) hajtásrészük több, mint három éves,
- b) ötnél kevesebb jól fejlett rügyük van,
- c) nekrozissal érintettek vagy károsító szervezetek károsításait mutatják,
- d) kiszáradás, túlhevülés, penészedés vagy rothadás jeleit mutatják,
- e) metszési vágásokon kívüli sérüléseik vannak,
- f) több törzsük van,
- g) túlzott törzsgörbeségük van.

2.2. Az ültetési anyagok méretosztályai

Osztály	Legkisebb átmérő közepén (mm)	Legkisebb magasság (m)
Nem Földközi-tengeri régiók		
N1	6	1,50
N2	15	3,00
Földközi-tengeri régiók		
S1	25	3,00
S2	30	4,00

D)

Az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridek ültetési anyagával szembeni követelmények

Az ültetési anyag elfogadható forgalmazhatósági minőséggel rendelkezzen. Az elfogadható forgalmazhatósági minőséget az általános tulajdonságokra, egészségre, életképességre és fiziológiai minőségre való hivatkozással határozzák meg.

E)

A mediterrán éghajlatú régiók végső felhasználói számára forgalmazott ültetési anyagokkal szembeni követelmények

1. Az ültetési anyagot csak akkor lehet forgalmazni, ha az egyes tételek 95%-a elfogadható forgalmazhatósági minőségű.

2. Az ültetési anyag nem tekinthető megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hibák bármelyike fennáll:

- a) nem metszési vágásokból vagy kiemeléskből származó sérülések,
- b) egy vezérhajtás kialakításnak potenciáljával rendelkező rügyek hiánya,
- c) több törzs,
- d) deformált gyökérrendszer,
- e) kiszáradás, túlhevülés, penészedés, rothadás vagy egyéb károsító szervezetek jelei,
- f) a növények nem megfelelő gyökér-törzs aránnyal rendelkeznek.

3. Növények mérete

Faj	Legmagasabb kor (évek)	Legkisebb magasság (cm)	Legnagyobb magasság (cm)	Legkisebb gyökfő átmérő (mm)
Pinus halepensis	1	8	25	2
	2	12	40	3
Pinus leucodermis	1	8	25	2
	2	10	35	3
Pinus nigra	1	8	15	2
	2	10	20	3
Pinus pinaster	1	7	30	2
	2	15	45	3
Pinus pinea	1	10	30	3
	2	15	40	4
Quercus ilex	1	8	30	2
	2	15	50	3
Quercus suber	1	13	60	3

3. A konténer mérete, ahol használnak ilyen

Faj	A konténer legkisebb térfogata (cm ³)
Pinus pinaster	120
Egyéb fajok	200

F)
Tájékoztató külső tulajdonsági elvárások a "kereskedelemben szokásos minőség" körülhatárolására a 19. §-ban meghatározott esetekre

1. Vetőmagvak

A növényfaj neve	Lomblevelű fák			
	Tisztaság legalább		Csírázó, illetve életképesség legalább	
	1. oszt.	2. oszt.	1. oszt.	2. oszt.
	%	%	%	%
Acer pseudoplatanus hegyi juhar	90	85	80	50
Alnus glutinosa mézgas éger	85	70	60	30
Carpinus betulus gyertyán	70	60	80	50
Cerasus (Prunus) avium madárcseresznye	97	95	95	80
Fagus sylvatica bükk	98	80	80	50
Fraxinus excelsior magas kőris	95	80	85	50
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica magyar kőris	95	80	85	50
Juglans nigra feketedió	99	98	85	60
Populus alba fehérnyár	95	80	90	70
Populus canescens szürkenyár	95	80	90	70
Quercus cerris cser	98	95	80	50
Quercus petraea kocsánytalan tölgy	98	95	80	50
Quercus robur kocsányos tölgy	98	95	90	60
Quercus rubra vörös tölgy	98	97	80	60
Robinia pseudoacacia fehér akác	98	90	80	60
Tilia cordata kislevelű hárs	95	85	85	60
Tilia tomentosa ezüst hárs	95	90	80	60
Abies alba jegegyfenyő	95	80	60	30
Larix decidua vörösfenyő	95	75	50	20
Picea abies lucfenyő	97	85	85	60
Picea sitchensis szitkafenyő	97	85	85	60
Pinus sylvestris erdeifenyő	99	90	95	70
Pinus nigra feketefenyő	99	90	95	70
Pinus strobus simafenyő	99	90	90	70
Pseudotsuga menziesii duglásfenyő	95	80	85	40

A mintavételre vonatkozóan az MSZ 7145 nemzeti szabványban leírtak, a magvizsgálat végzésére az MSZ 63542...MSZ 6354-7 nemzeti szabványsorozat előírásai az irányadók. A fel nem sorolt erdészeti fajok követelményeire az MSZ 13385-1 nemzeti szabvány az irányadó.

2. Ültetési anyagok

2.1. A tétel kereskedelemben szokásos, kifogástalan voltát méretbeni, egészségi állapotot jellemző és minőségi tulajdonságok, valamint a kora határozzák meg. A következő táblázat tartalmazza az egyes nemzetségekre és fajokra nézve mindazon fogyatékoságokat, amelyek az ültetési anyag kifogástalan és kereskedelemben szokásos voltát kizárják. Valamennyi követelményt az adott fajra, illetve fajtára, valamint az ültetési anyagnak erdősítésre való alkalmasságára tekintettel kell értékelni.

Fogyatékoság, amely a kifogástalan, kereskedelemben szokásos minőséget kizárja	JF LF SITF	VF	EF FF	DF	B KST KTT	NNY	A mag	A vege- tatív	CS SZG	MK É MCS	FD H	FNY SZNY
--	------------------	----	----------	----	-----------------	-----	----------	---------------------	-----------	----------------	---------	-------------

a) be nem forradt sebek (kivéve a felesleges csúcshajtás eltávolításakor, metszéskor, és az oldalágakon lévő sebzéseket)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
b) részben vagy egészben kiszáradt ültetési anyag	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
c) erős törzgörbület	+			+		+		+	+	+	+	+	+
d) többtörzsű ültetési anyag	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
e) vessző több csúcshajtással	+	+	+			+		+				+	
f) tökéletlenül fásodott vessző és oldalágak	+		+			+			+	+	+		
g) vessző egészséges csúcscrügy nélkül	+	+	+	+				+		+	+	+	+
h) elágazás hiánya vagy tökéletlen volta	+			+				+		+	+		
i) az ez évi tűlevelek erős, életképességet befolyásoló károsodása	+		+	+									
j) sérült gyökérnyak	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
k) erősen összecsavarodott, vagy visszahajló főgyökér	+	+	+	+	+			+	+		+	+	
l) hiányzó, vagy erősen megcsönkített oldalgyökerek	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+
m) károsító, kórokozó szervezetek okozta elhalások, rágás és egyéb súlyos kórképek	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
n) felismerhetően a szakszerűtlen faiskolai tárolás, felmelegedés, erjedés vagy rothadás okozta károk	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

2.2. A kor megállapításánál teljes éveket kell alapul venni, úgy hogy minden megkezdett vegetációs periódus teljes évnek számít.

A vegetációs periódus megkezdettnek számít,

a) ha az ültetési anyag olyan csúcshajtást fejlesztett, amelyen még nincs alvórügy, de a csúcshajtás hossza legalább az előző évi hajtásnövekedés 1/4-ét elérte,

b) amennyiben az ültetési anyag rövidebb csúcshajtást fejlesztett, de ezen legalább egy alvórügy van.

2.3. A magasságot 30 cm alatti ültetési anyag esetében ± 1 cm, 30 cm feletti ültetési anyag esetében ± 2.5 cm pontossággal kell mérni.

Tűlevelű fajok

Fafaj	Választék	Kor	Növénymagasság (cm)		Tőátmérő (mm)	Gyökérhossz (cm)
	jel	(év)	legalább	legfeljebb	legalább	
Jegenyefenyő <i>Abies alba</i>	MÁ	1 év	5	-	3	10
		2 év	15	-	3	15
	ISK	2 év	12	-	3	15
		3 év	18	-	4	20
Vörösfenyő <i>Larix decidua</i>	MÁ	1 év	15	-	3	15
		2 év	25	-	3.5	20
	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
Lúcfenyő <i>Picea abies</i>	MÁ	1 év	5	-	3	10
		2 év	15	-	3	15
		3 év	25	-	4	20
	ISK, AV	2 év	12	-	3	15
		3 év	20	-	4	20
		VEGET	3 év	22	-	5
Feketefenyő <i>Pinus nigra</i>	MÁ	1 év	8	-	3	20
		2 év		20	3	20
	ISK, AV	2 év	10		3	20

		3 év		25	5	25
Erdeifenyő <i>Pinus sylvestris</i>	MÁ	1 év	10	-	3	15
		2 év		25	3	20
	ISK, AV	2 év	12	-	3	20
3 év			25	6	25	
Duglász fenyő <i>Pseudo tsuga mensiesii</i>	MÁ	1 év	14	-	3	15
		2 év	20	-	3	20
	ISK, AV	2 év	18	-	3	20

Lombos fajok

Fafaj	Választék jel	Kor (év)	Növénymagasság (cm)		Tőátmérő (mm)	Gyökérhossz (cm)
			legalább	legfeljebb	legalább	
Bükk <i>Fagus sylvatica</i>	MÁ	1 év	15	-	2.5	20
		2 év	20	-	3	20
		3 év	25	-	6	25
	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
		3 év	-	35	6	25
Kocsányos tölgy <i>Quercus robur</i>	MÁ	1 év	18	-	3	20
		2 év	20	-	4	23
		3 év	-	50	5	25
	ISK, AV	2 év	18	-	4	20
		3 év	20	80	5	20
Kocsánytalan tölgy <i>Quercus petraea</i>	MÁ	1 év	10	-	3	20
		2 év	15	-	4	23
		3 év		30	5	25
	ISK, AV	2 év	12	-	3	20
		3 év	15	50	5	20
Vöröstölgy <i>Quercus rubra</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	30	-	5	25
	ISK, AV	2 év	25	-	5	20
		3 év	40	80	6	25
Csertölgy <i>Quercus cerris</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	20	-	4	25
		3 év	25	-	6	25
	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
		3 év	-	-	6	20
Hegyi juhar <i>Acer pseudoplatanus</i>	MÁ	1 év	25		4	25
		2 év	60		5	30
	ISK, AV	2 év	50	80	5	30
Korai juhar <i>Acer platanooides</i>	MÁ	1 év	25	-	4	25
		2 év	30	-	5	30
Magaskőrís <i>Fraxinus excelsior</i>	MÁ	1 év	25	-	4	25
		2 év	30	-	5	30
Gyertyán <i>Carpinus betulus</i>	MÁ	1 év	18	-	3	20
		2 év	30	-	4	25
	ISK, AV	2 év	25	-	4	25
		3 év	30	50	5	25
Hársak <i>Tilia sp.</i>	MÁ	1 év	15	-	2	20
		2 év	25	-	4	25
	ISK, AV	2 év	25	-	4	25
		3 év	40	60	5	30
Szilek <i>Ulmus sp.</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	20	-	4.5	25
Feketedió	MÁ	1 év	25	-	4	20

<i>Juglans nigra</i>		2 év	30	-	6	25
Madárcseresznye	MÁ	1 év	25	-	3	20
<i>Cerasus avium</i>		2 év	40	-	4	25
Fehér akác	MÁ	1 év	-	-	4	20
<i>Robinia pseudoacacia</i>		2 év	-	-	5	20
	VEGET	1 év	-	-	4	20
		2 év	-	-	5	25
Mézgás éger	MÁ	1 év	25		3	20
<i>Alnus glutinosa</i>		2 év	40		5	25
	ISK, AV	2 év	40	80	5	25
Magról szaporított őshonos nyárok	MÁ	1 év	40	-	4	20

A Populus (nyár) nemzetség klónfajtái

Kor 0+1	<i>1/1 GYÖD "A"</i>	
	Legalább	2,00 m magasság
	Legalább	20 mm gyökfő átmérő
Kor több mint 1 év	<i>1/1 GYÖD "B"</i>	
	Legalább	1,20 m magasság
	Legalább	12 mm gyökfő átmérő

A fehér fűz (*Salix alba*) klónfajtái

A méretcsoport	B méretcsoport
Legalább 150 cm magasság, 15 mm tőátmérő, 20 cm gyökérhossz	Legalább 100 cm magasság, 10 mm tőátmérő, 20 cm gyökérhossz

7. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A.

Alap származási igazolvány minta a magforrásokból és állományokból származó szaporítóanyagokhoz

A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva

TAGÁLLAM: MAGYARORSZÁG/HUNGARY	IGAZOLVÁNY SZÁMA EK:/HU/000000000
---------------------------------------	--

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítás a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján –
átmeneti intézkedés alatt –

1. Botanikai/magyar név:

2. Szaporítóanyag jellege:

Mag –
Növényi rész –
Ültetési anyag –

4. Alapanyag típusa:

Mag forrás –
Állomány –

3. Szaporítóanyag kategóriája:

Azonosított származású –
Kiválasztott –
Vizsgált –

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

7. Természetes előfordulás – **/Keverék:** Nem természetes – Ismeretlen –
előfordulás
Őshonos – Nem őshonos –

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem őshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete:

Származás (Rövid megnevezés, ha alkalmazható):

10. Tengerszint feletti magasság és magassági kiterjedés:

11. Magok beérésének éve:

12. Szaporítóanyag mennyisége:

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy korábbi EK Igazolványban szereplő nagyobb tétel felosztásának az eredménye?	Igen _	Nem _
Előző igazolvány száma:	Eredeti tétel mennyisége:	

14. Csemetekertben töltött idő hossza:

.....
.....

15. Sor került a magról nevelt anyag további vegetatív szaporítására?

Igen _ Nem _

Szaporítás módszer

Szaporítási ciklusok száma

16. Egyéb vonatkozó információ:

17. Szállító neve és címe:

Hivatalos testület neve és címe:

Hivatalos testület bélyegzője:

Dátum:

Tisztviselő neve:

Aláírás:

B.

Alap származási igazolvány minta a magtermesztő ültetvényekről és testvérvonalak szüleitől származó szaporítóanyagokhoz

A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva

TAGÁLLAM: MAGYARORSZÁG/HUNGARY	IGAZOLVÁNY SZÁMA EK:/HU/000000000
---------------------------------------	--

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítás a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján _
átmeneti intézkedés alatt _

1. a) Botanikai név:

b) Alapanyag neve (a katalógusban említettek szerint):

2. Szaporítóanyag jellege:	
Mag	_
Növényi rész	_
Ültetési anyag	_

4. Alapanyag típusa:	
Magtermesztő ültetvény	_
Testvérvonalak szülei	_

3. Szaporítóanyag kategóriája:	
Kiemelt	_
Vizsgált	_

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

7. (ahol szükséges) Természetes _ Nem természetes _ Ismeretlen _

Óshonos _ Nem óshonos _

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem óshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete vagy helye:

Származás (Rövid cím):

10. Mag származása:	szabad beporzásból _
	kiegészítő beporzásból _

ellenőrzött beporzásból _

11. Magok beérésének éve:

12. Szaporítóanyag mennyisége:

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy korábbi EK Igazolványban szereplő nagyobb tétel felosztásának az eredménye? Igen _ Nem _
Előző igazolvány száma: Eredeti tétel mennyisége:

14. Csemetekertben töltött idő hossza:

.....

.....

15. Képviselt összetevők száma:

Családok

Klónok

16. Az alapanyag helyének tengerszint feletti magassága vagy magassági kiterjedése:

17. Alkalmaztak genetikai módosítást az alapanyag előállításánál? Igen _ Nem _

18. Testvérvonalak szüleitől származó szaporítóanyag esetén:

Keresztezési terv Az összetevő családok százalékos megoszlásának terjedelme

19. Sor került a magról nyert anyag további vegetatív szaporítására?

Igen _ Nem _

Szaporítás módja:

Szaporítási ciklusok száma:

20. Egyéb vonatkozó információ:

21. Szállító neve és címe:

Hivatalos testület neve és címe:

Hivatalos testület bélyegzője:

Tisztviselő neve:

Dátum:

Aláírás:

C.

Alap származási igazolvány minta a klónokból és klónok keverékeiből származó szaporítóanyagokhoz

A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva

TAGÁLLAM: MAGYARORSZÁG/HUNGARY

IGAZOLVÁNY SZÁMA EK:/HU/000000000

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítása a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján _
átmeneti intézkedés alatt _

1. a) Botanikai név:

b) Klón vagy klónkeverék neve:

2. Szaporítóanyag jellege:

Növényi rész _

Ültetési anyag _

4. Alapanyag típusa:

Klón _

Klón keverék _

3. Szaporítóanyag kategóriája:

Kiemelt _

Vizsgált _

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

7. (ahol Természetes _ Nem természetes _ Ismeretlen _
szükséges) előfordulás előfordulás
Őshonos _ Nem őshonos _

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem őshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete vagy helye:

Származás (Rövid cím):

10. Alkalmaztak genetikai módosítást az alapanyag előállításakor? Igen _ Nem _

11. a) Szaporítás módja

b) Szaporítási ciklusok száma:

12. Szaporítóanyag mennyisége:

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy korábbi EK Bizonyítványban szereplő nagyobb tétel felosztásának eredménye? Igen _ Nem _

Előző bizonyítvány száma Eredeti tétel mennyisége:

14. Csemetekertben töltött idő hossza:

15. Klónkeverékeknél:

Klónok száma a keverékben: Az összetevő klónok százalékos megoszlásának terjedelme:

16. Egyéb vonatkozó információ:

17. Szállító neve és címe:

Hivatalos testület neve és címe:

Hivatalos testület bélyegzője:

Dátum:

Tisztviselő neve:

Aláírás:

D.

Erdészeti szaporítóanyag szállítói származási bizonylat

_ Alapanyag: _ mag/makk _ toboz _ simadugvány
_ gyökérdugvány _ zölddugvány
_ karó/bot/csúcsrügyes dugvány _ állomány alóli csemete _ egyéb

VAGY

_ Ültetési anyag

Kiadó, szállító neve										Átvevő, vásárló neve		
Cím:										Cím:		
Engedély száma:										Engedély száma:		
Tétel-szám	Alap származási igazolvány száma	Faj, fajta neve, kódja			EU kategória	Erdőgazdálk. célja	Alapanyag típusa		Szaporítóanyag-forrás	Öshonosság	GMO	Kor
		latin	magyar	kód			Neve	Kódja				
1					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE	MF	ÁLL		1	igen	
							MÜ	TSZ		2		
						EGYÉB	KL	KLK		3		
		4										
2					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE	MF	ÁLL		1	igen	
							MÜ	TSZ		2		
						EGYÉB	KL	KLK		3		
										4		
										5		
					TCE	MF	ÁLL		1			

Fel
_ é
_ to
_ e
_ v

3					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	EGYÉB	MÜ	TSZ		2	igen	
							KL	KLK		3		
										4		
										5		
										5		nem
4				SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	EGYÉB	TCE	MF	ÁLL	1	igen		
						KL	KLK	MÜ	TSZ		2	
								3				
								4				
								5	nem			
5				SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	EGYÉB	TCE	MF	ÁLL		1	igen	
						KL	KLK	MÜ		TSZ		2
								3				
								4				
								5	nem			

Átvevő aláírása:

Kelt:

Átadó aláírás:

**E.
Szaporítási/forgalmazási napló**

Fafaj/fajta:															
Táblaszám:						Parcelaszám:						OMMI szemlejegyzőkönyv			
Szaporítás						Alapanyag szig. szám:						Ültetési anyag szig. szám:	Aktuális év	Kor	Választék
Szaporító alapanyag:				Szaporítás ideje:				Szap.anyag mennyisége:							
mag sdv,				Származási kateg./kód				Ágyak száma:							
gydv, zdv,				KMA				Sorok száma:							
cskdv, bdv,				VMA				Bruttó terület:							
csemete,				KKL/VKL				Nettó terület:							
állomány alóli csemete				KMP/VMP				Összes fm:							
egyéb:				SZAZ táj:				községhatár:							
Évjárat	Dátum	Bevétel méreteként					Szám. ig. száma	Kiadás méreteként							
						összes						összes			

A szaporítási naplón használható mértékegységek: kg, m, db

8. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Kategóriák, amelyekben a különböző típusú kiindulóanyagokból nyert szaporítóanyag forgalmazható

Erdészeti szaporítóanyagok kategóriái (Címke színe, ha színes címkét vagy dokumentumot használnak)

Alapanyag típusa	Azonosított származású (Sárga)	Kiválasztott (Zöld)	Kiemelt (Rózsaszín)	Vizsgált (Kék)
Magforrás	X			
Állomány	X	X		X
Magtermesztő ültetvény			X	X
Testvérvonalak szülei			X	X
Klón			X	X
Klóncsoport			X	X